

Problémy v etike a profesionalizme slovenských novinárov
(vybrané príklady za august 2002-október 2003)

Gabriel Šípoš
Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy INEKO

Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy – INEKO

Bajkalská 25
827 18 Bratislava
Slovenská republika

tel: (+4212) 53 411 020

www.ineko.sk

Medzinárodná akademická rada:

predseda: Peter Weitz - in memoriam

Lajos Bokros

Michal Mejstřík

Brigita Schmögnerová

Čestný predseda Rady INEKO:

Katarína Mathernová

Daniela Zemanovičová

Predseda Rady INEKO:

Grigorij Mesežnikov

Riaditeľ:

Eugen Jurzyca

december 2003

ISBN 80-89026-15-X

OBSAH

Cieľ publikácie	... 4
O projekte a autoroch publikácie	... 5
Prípadové štúdie zoradené tematicky	... 6
Konflikt záujmov	... 6
PR článok?	... 10
Titulky, titulky	... 12
Zmiešavanie komentárov so spravodajstvom	... 14
Zaujatosť, chýbajúca reakcia oponentov	... 17
Označenie expertov, zdrojov	... 21
Chýbajúci kontext správy	... 24
Basic math watch	... 28
Nedostatok ekonomického zmýšľania	... 30
Logika	... 35
Štatistiky, prieskumy, rebríčky	... 38
Iné etické a profesionálne problémy	... 42

CIEĽ PUBLIKÁCIE

Úloha médií v kontrole etiky a profesionalizmu spoločnosti, od vlády po firmy či tretí sektor, je všeobecne známa a aj na Slovenska široko praktizovaná. Kto však kontroluje samotných novinárov? Kriticky o sebe píše žurnalisti len zriedkavo. Politici či firmy si dvakrát premyslia, či sa oplatí znepriatelieť si médiá, ktoré budú tak či tak potrebovať o týždeň alebo o mesiac.

Táto publikácia je snahou otvoriť širšiu diskusiu o kvalite a problémoch našej žurnalistiky. Tie sú podobné novinárskym dilemám inde vo svete, no na rozdiel od vyspelých demokracií často ostávajú neriešené. Prípady uvedené v publikácii načrtávajú tri druhy problémov.

V prvom rade ide o etické problémy typu konflikty záujmov medzi obchodnými či osobnými záujmami a pracovným poslaním novinárov alebo medzi inzerentmi či PR agentúrami a spravodajskou činnosťou. Druhým typom problému je nedostatočná profesionalita žurnalistickej práce, ako sú zavádzajúce titulky článkov, zmiešavanie názorov do spravodajstva, nevyváženosť článkov neposkytnutím reakcie dotknutým stranám, nedostatok kontextu pre správu či neuvedenie zdrojov informácií. Tretím typom problémov našich novinárov sú časté matematické a logické prešľapy ako aj nedostatok ekonomického myslenia.

Vybrané prípadové štúdie by mali najviac poslúžiť v ďalšej práci i vzdelávaní samotným novinárom, študentom žurnalistiky, pravidelným konzumentom médií či bežným záujemcom o prácu médií u nás i v zahraničí.

O PROJEKTE A AUTOROCH PUBLIKÁCIE

Uvedené prípadové štúdie sú výberom z monitoringu vybranej slovenskej tlače (hlavne mienkotvorné denníky SME a Pravda, týždenník o hospodárstve TREND a politicko-spoločenský týždenník Domino fórum) v projekte **Slovak Press Watch** (slovakpresswatch.blogspot.com) za obdobie august 2002 až október 2003.

Projekt je zameraný na podporu profesionality písania novinárskych článkov (najmä ekonomicky zameraných správ), a to hlavne na:

- odlišovanie faktov a (vlastných) názorov,
- overovanie správnosti faktov,
- logická stavba článku, konzistentnosť,
- dodržiavanie technických pravidiel (článok postavený na viac ako jednom zdroji/názore, titulok korešpondujúci s obsahom správy, uvedenie zdroja údajov v tabuľke).

Mimochodom, Slovak Press Watch nemonitoruje práve vyššie uvedené periodiká preto, lebo v nich pracujú tí najhorší novinári – skôr naopak. Ich práca patrí k tomu najlepšiemu, čo slovenská žurnalistika ponúka, a je braná vážne politickými a spoločenskými elitami krajiny.

Slovak Press Watch je projektom mimovládneho **Stredoeurópskeho inštitútu pre ekonomické a sociálne reformy INEKO (www.ineko.sk)**. Hlavným poslaním INEKO je skúmanie a posilnenie formálnych i neformálnych inštitúcií podporujúcich ekonomický rast. Ku kľúčovým projektom patrí Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení na národnej (Projekt HESO) i regionálnej úrovni (HESO-Regióny). Oba projekty pravidelne vyhodnocujú prijímané zákony či iniciatívy a ich kvalitu z pohľadu prínosu pre ekonomický rast Slovenska a jeho regiónov. INEKO je tiež aktívne v analýze návrhov na dôchodkovú reformu (pripravilo kalkulačku dôchodkov pre nový systém), v skúmaní úlohy sociálneho kapitálu na ekonomický rozvoj a verejnej mienky na kvalitu ekonomických reforiem.

Projekt Slovak Press Watch edituje **Gabriel Šípoš** (1974). Vyštudoval ekonómiu a politológiu na Stredoeurópskej univerzite (CEU) v Budapešti (1996-99) a žurnalistiku na Academia Istropolitana Nova v Bratislave (2000/2001). V rokoch 2000-01 prispieval do periodík The Slovak Spectator, Transitions Online a Media Online. Momentálne pracuje v INEKO v Bratislave ako ekonóm. Svojimi cennými radami prispieva do Slovak Press Watch aj Laura Kelly, novinárka na voľnej nohe a zároveň aj učiteľka žurnalistiky, momentálne na American University v Blagoevgrade, Bulharsko.

Prípadové štúdie zoradené tematicky

Upozornenie: Pôvodné on-line príspevky sú v záujme pochopenia kontextu v zriedkavých prípadoch doplnené, skrátené, či inak upravené. V originálnom časovom slede sú príspevky archivované na stránke Slovak Press Watch (slovakpresswatch.blogspot.com).

KONFLIKT ZÁUJMOV

Konflikt záujmov vzniká ak do nezávislého odstupu novinára k téme prichádzajú iné vzťahy – rodinné, (ne)priateľské, obchodné, zamestnanecké a podobne. Najlepšou obranou proti kompromitácii žurnalistickej integrity je vymeniť novinára v konflikte iným. Ak to nejde, je dobré o konflikte informovať čitateľov. Problémom je už aj zdanie konfliktu, nie nevyhnutne aj jeho skutočné naplnenie.

Písanie o sebe: Oliver Ondráš v SME informuje o potýčke novinára Tatranského denníka Petra Kaletu s riaditeľkou kežmarského Centra voľného času pri získavaní rozhovoru. Veľkým problémom článku je, že samotný autor pracuje pre Tatranský denník, kde Peter Kaleta je vedúcim redaktorom. Veta „Kolegovia aj vedenie redakcie Petra Kaletu poznajú ako nekonfliktného človeka, ktorý sa snaží upozorňovať na neduhy v regióne Tatier“ dáva hneď iný zmysel. Ak sa informovaniu o vlastnom šéfovi či kolegovi nedalo vyhnúť, mal čitateľ pod textom dostať informáciu aké tie vzťahy vlastne sú. A nakoniec aj to, že Tatranský denník a SME sú vlastnené jednou firmou.

21. 10. 2002

Majský a médiá: Už od utorka hovoria médiá o zadržaní Jozefa Majského políciou. Rádio Twist, ktorého polovičným vlastníkom sú podľa Pravdy deti Majského, pri referovaní o Majského problémoch ani raz poslucháčom nepripomenulo svoje vzťahy s Majským (aspoň to tak vyzerá z prepisov žurnálu). Možno sú redaktori Twistu ozaj nezávislí vo svojom konaní, takto to ale vyzerá, že niečo skrývajú.

Detto denník SME. Podľa informácií z výročných správ o stave slovenskej spoločnosti vydávaných každoročne Inštitútom pre verejné otázky bolo SME do roku 2000 vlastnené firmou VMV a.s., kde mal akcie aj Jozef Majský. Či má podiel aj v novom vydavateľovi Petit Press (vznikol zlúčením VMV a nemeckej Verlagsgruppe Passau) nie je jasné. Keď už ale redaktori SME robili historický prehľad podnikateľských aktivít Majského v stredajšom vydaní, prečo rovno nepovedať čitateľom aj o jeho (bývalom?) podiele v SME? Nedbanlivosť alebo úmysel?

25. 10. 2002

Majský v SME: Reportér SME Tomáš Velecký reaguje na moju piatkovú poznámku, že v jeho článku o Majského podnikateľskej kariére nikde spojenie Majského so SME neuviedol:

„Historický prehľad Majského podnikateľských aktivít som z priestorových dôvodov obmedzil na jeho najvýznamnejšie majetkové účasti vo firmách, kde sa aktívne podieľal na riadení. Majský mal v bývalom vydavateľovi denníka SME - firme VMV - 9,2-percentný podiel. Tento podiel som nepovažoval za významný, preto som ho v článku nespomenul (na rozdiel od jeho majoritného podielu vo vydavateľovi denníka Smena). Majský nemá v súčasnom vydavateľovi SME - firme Petit-Press - žiadny podiel (50 % Vajda, 50% Verlagsgruppe Passau).“

Súhlasím, že v bežnom článku o podnikateľovi XY sa úplne stačí obmedziť na jeho hlavné majetkové účasti. Sotva sa to ale dotýka samotného média, aj jednopodielový podiel je podľa mňa dost na to, aby o tom bol čitateľ či poslucháč informovaný. Ide síce o bývalý podiel, ale aj tak je lepšie ho zverejniť a predísť podozreniam.

28. 10. 2002

Ad Majský v SME: Denník SME dnes uverejňuje na komentárovej strane moju poznámku o konflikte záujmov vo viacerých médiách, ako aj reakciu Alexeja Fulmeka, riaditeľa Petit Press, vydavateľa SME. Fulmek vysvetľuje, že:

„Redakcia denníka SME neuviedla, že Jozef Majský bol v minulosti akcionárom vydavateľstva pravdepodobne preto, lebo nikdy nepocítila žiadny konflikt záujmov ani tlak zo strany akcionárov. O tom

svedčí napríklad aj fakt, že práve denník SME ako prvý zverejnil prepis rozhovoru medzi Majským a Vladimírom Frunim.“

Áno, ani mne sa nezdá, že informovanie SME o Majskom je niekým zámerne ovplyvňované. Ale to isté predsa platí o mnohých iných firmách či politikoch. Napriek tomu každá slušná firma vydáva výročnú správu so svojim hospodárením a svojou vlastníckou štruktúrou. BMG či Drukos Výnos mohli teoreticky byť slušnými firmami, ale už len tajenie investovania a výnosov svojich aktivít viedlo k podozreniam. Od každého poslanca parlamentu vyžadujeme majetkové priznanie bez ohľadu na to, ako sa správali v predchádzajúcich aktivitách. Ide predsa o budúce možné konflikty záujmov. Ak teda novinár píše o téme, osobe, firme, pri ktorej má relevantné osobné či profesionálne vzťahy, ako čitateľ by som o tom rád vedel priamo od toho novinára či periodika. Mimochodom, ak naháňame politikov, aby dodržiavali transparentnosť a etiku podľa zákonov zo západných vzorov, prečo to nerobíme aj u novinárov?

29. 10. 2002

Potraty v Poľsku: Pravda dnes publikuje v zahraničnom spravodajstve článok od „spolupracovníčky Pravdy“ Olgy Pietruchovej o situácii v Poľsku ohľadom debaty o potratoch. Článok zdôrazňuje množstvo negatívnych dopadov zákazu potratov. Čo už Pravda čitateľom nepovie, že autorka je v zjavnom konflikte záujmov. Nielen že je spolupracovníčkou Pravdy, ale aj šéfkou združenia Možnosť voľby, jednej z hlavných mimovládnych organizácií bojujúcich za liberálny prístup k potratom. Dávať miesto takejto osobe v spravodajstve je dosť nevhodné a ak sa už tomu nedá vyhnúť, jej členstvo v takejto organizácii sa musí uviesť.

22. 1. 2003

Rozhovor so šéfom: Eva Čobejová a Ján Štrasser z Domina fórum urobili veľký rozhovor so šéfom vydavateľstva Petit Press Alexejom Fulmekom o denníku SME. Tvári sa to ako bežné interview Domina, ale nemôže to byť bežný rozhovor. SME sú sesterské noviny Domina, keďže oboch vydáva Petit Press. Redaktori teda robili rozhovor so svojím hlavným šéfom, nadriadeným svojho šéfredaktora. Nikde ale čitateľov nevarujú, že sú vo vážnom konflikte záujmov dvoch vzťahov: novinár – šéf, novinár – čitateľ. Stačilo predsa napísať, že tento pán je riaditeľom vydavateľstva Petit Press, ktoré mimochodom vydáva aj tento týždenník. Tak by mal čitateľ aspoň lepšiu možnosť posúdiť ten rozhovor, vediať o konflikte.

P.S. Perlou úvodu k rozhovoru je, keď autori vážnym tónom o svojom vysokom nadriadenom napíšu, že „sa vypracoval na špičkového manažéra.“ To znie, ako keby niekto chcel vyšší plat.

23. 1. 2003

SME vs Pravda: Sylvia Pálková skúma nárast predajnosti oboch titulov za posledné mesiace v poslednom čísle TRENDu, citujúc šéfredaktorov SME aj Pravdy. Škoda, že čitateľom nepovedala, že ona sama pred časom pracovala v Pravde, dokonca aj pod terajším jej šéfredaktorom Šabatom. Jasný konflikt záujmov. Čo ešte iné čitateľom zatajila?

8. 3. 2003

Rozhovor so spolumajiteľom novín: Pavol Komár z Pravdy urobil rozhovor s Jurajom Širokým ako šéfom národného hokejového zväzu. Široký je však aj spolumajiteľom vydavateľa Pravdy, firmy Perex, z čoho vyplýva konflikt záujmov vzťahu novinára k zdroju rozhovoru vs zamestnanca k svojmu žiteľovi. Pravda mala na tento konflikt čitateľov upozorniť.

15. 5. 2003

Kšefty v kultúrnom spravodajstve?: Juraj Kušnierik, identifikovaný v článku Pravdy ako kníhkupec, urobil rozhovor so šéfom hudobného festivalu Pohoda. Jedna z otázok znie:

„Súčast'ou Bažant Pohody je už tradične aj Literárne pódium. V čom je jeho zmysel?“

Jednak je Kušnierikovo Artforum spoluorganizátorom Pohody, jednak dramaturgicky pripravuje Literárne pódium – nič o týchto konfliktoch záujmov sa ale čitatelia Pravdy nedozvedeli. Prečo?

4.7. 2003

Mediálne partnerstvo 2: Český týždenník Reflex prináša zaujímavý príbeh o údajnej dohode denníka MF Dnes neuvěřovať žiadnu negatívnu správu o filmovom festivale v Karlových Varoch počas jeho trvania, čo malo za následok výpoveď spoluautorky pripravovaného kritického článku Sabiny Slonkovej. MF Dnes ale podľa Reflexu tvrdí, že daný článok nebol dopracovaný.

Minulý týždeň som spomínal neférovosť Pravdy a Domina fórum pri referovaní o festivale bez odkrytia svojich obchodných vzťahov k festivalu. Je náhoda, že ani jedno z médií neinformovalo o jedinom

vážnom zranení na festivale?? Dozvedeli sme sa o tom napríklad v SME, ktorý mediálnym partnerom Pohody nebol...

28. 7. 2003

Ďalší etický poklesok v Domine: Ján Štrasser z Domina fórum napísal obsiahly článok k dvadsaťročnici Štúdia L+S/Štúdia S. No už čitateľom neuviedol svoje bývalé či súčasné pracovné prepojenie na Štúdio, či už rolu dramaturga alebo spoluautora Večerov Milana Markoviča, ktoré Štúdio uvádza... Kritiku arogantnosti a cynickosti slovenských politikov zo strany Domina takéto správanie vlastných novinárov stavia do dosť zvláštneho svetla.

30. 8. 2003

Priateľstvo s novinármi: Bývalý šéf NBÚ Ján Mojžiš hovorí o priateľstve a „osobnom vzťahu“ s podnikateľom Milošom Žiakom v rozhovore pre Pravdu v sobotu, či v rozhovore v piatok pre SME. Žiak koncom augusta v rozhovore pre SME tiež hovoril o svojom „vzťahu“ s Mojžišom. Zároveň spomenul, že šéfredaktor SME Martin M. Šimečka je jeho najlepší priateľ z čias komunizmu. Aj Žiak aj Mojžiš boli na začiatku februára na tradičnom plesu denníka SME. Sám denník to nakoniec nijako neskrýval, skôr naopak. Hlavná fotka z plesu ukazuje za prestretým stolom dva páry usadené vedľa seba. Komentár SME k fotografii znie:

Generálny riaditeľ Petit Press Alexej Fulmek s manželkou Denisou (vľavo) v rozhovore s manželkou predsedu Izraelskej komory na Slovensku, podnikateľa Miloša Žiaka (druhý sprava), Marinou počas vystúpenia Sisi Sklovskej.

O plesoch veľa neviem, ale len tak náhodou asi ľudia nie sú usádzaní vedľa šéfa vydavateľstva. Iná fotka ukazuje ďalší pár s nasledovným textom:

Riaditeľ Národného bezpečnostného úradu Ján Mojžiš (na fotografii s manželkou) sa na plesu SME už tradične výborne bavil. Nebolo na ňom badať známky únavy ani napriek tomu, že deň pred naším plesom absolvoval ešte jeden. „Myslím, že na vašej akcii zakončím tohoročnú plesovú sezónu. Nie som plesový tip, ale uznávam, že aj manželka má právo sa zabaviť. Veľmi ma prekvapilo, že som bol vyzvaný už na úvodný tanec, lebo môj čas prichádza až po polnoci. Inak tancujem rád, možno vás mátie moja figúra, ale kedysi som tancoval vo folklórnom súbore.“

Zdá sa mi teda, že medzi Žiakom, Mojžišom, Fulmekom a Šimečkom existujú už istú dobu blízke priateľské vzťahy. Je to problém? Ani nie, je to ich vec. Skutočný problém nastal s kauzou „skupinka“ a odvolávaním Mojžiša. Problém preto, lebo denník SME je nútený vývojom udalostí písať o priateľoch svojho šéfredaktora a vydavateľa. Teda na jednej strane je snaha denníka a jeho reportérov objasňovať kauzu s odstupom a profesionálne hľadať jej príčiny i dopady, na druhej strane je táto snaha kompromitovaná podozrením o priateľských vzťahoch hlavných ľudí v SME a hlavných ľudí v kauze. Podozrenie je o to väčšie, že mnoho informácií stojí na dohadoch a anonymných zdrojoch, kde je priestor na manipuláciu značný.

Čo s týmto konfliktom záujmov? SME o kauze nemôže nepísať. Nedá sa ani nahradiť redaktor, lebo sa to týka celého denníka. Myslím, že najefektívnejšie môže SME konfliktu čeliť tým, že Šimečka či Fulmek by svoje vzťahy k Žiakovi a Mojžišovi čitateľom vysvetlili v osobitnom stĺpčeku. Šlo by o to dať verejnosti najavo, že SME si uvedomuje svoj konflikt záujmov (nech už je skutočný, alebo to len tak vyzerá) a snaží sa ho minimalizovať. Napríklad zvýšením počtu editorov, možno aj externých, pri článkoch o skupinke a Mojžišovi. Takéto vysvetlenie by bolo krokom k väčšej transparentnosti médií u nás. Laura Kelly, americká novinárka, ktorá učí etiku žurnalistiky po celom svete už mnoho rokov (a je mojou bývalou profesorkou), dodáva, že takýto krok vedenia SME by zároveň bol využitou šancou ukázať zodpovednosť voči čitateľom a uviesť ich do komplikovanosti tvorby spravodajstva, v ktorej médiá často operujú. Takýto výchovný moment by mal vo svojom dôsledku prispieť k tlaku verejnosti na novinárov smerom k transparentnosti: podľa pozitívneho príkladu SME by sa hodnotili aj iné médiá.

V neposlednom rade by podobné vysvetlenie mali dostať aj samotní reportéri SME (pokiaľ sa tak už nestalo). Aj ich práca a články sú pred verejnosťou v tieni vyššie uvedeného konfliktu – od vedenia by si teda zaslúžili priestor na diskusiu.

Verejný objasnenie vzťahov už mešká viac ako mesiac. Better late than never.

P.S. Čože len robia mediálni reportéri v ostatných, konkurenčných médiách, že o konfliktoch v SME sa nepíše a nehovorí? To sme všetci kamaráti, či každý na každého niečo má?

5. 10. 2003

Ako sa konflikt záujmov riešil v Slobodnej Európe: Milan Žitný, redaktor Rádia Slobodná Európa, sa dlho venoval práci SIS a bezpečnosti vôbec. Momentálne už o nich nepíše. Na moju otázku prečo, mi napísal:

Je to predsa základne pravidlo, o ktorom hádam netreba písať, každý ho má ovládať. Keďže moje meno sa vyskytlo v skupinke - nech už to je hoci i blud, zrodený v nejakej chorej hlave - nemôžem písať o veciach, ktoré s tým súvisia. Nebol by to voči verejnosti v danej chvíli korektný prístup. Mohla by oprávnené namietat', že môj pohľad nie je nezaujatý a ja jej to v danej chvíli nemám ako vyvrátiť.

Je to čosi podobné, ako keď som pred časom vysvetľoval predsedovi Rady STV M. Slovákovi, že mal konflikt záujmov, keď bol zároveň aj externým tvorcom v STV a poberal od nej honoráre, a keď ústredný riaditeľ vyplácanie zmrazil na určitý čas, predseda Rady sa voči tomu ohradil. Vysvetľoval som mu, že on nie je v Rade za hereckú obec, aj keď bol ňou navrhnutý, ale že je tam na to, aby zastupoval záujmy verejnosti ako celku.

Podobne ak redaktori Markízy podali na ministra vnútra V. Palka žalobu, nemôže nikto z nich - teda z tých, ktorí žalobu podali - informovať o činnosti ministra. To sa potom týka každého, kto žalobu podal, takže ak je medzi nimi napr. niekto z vedúcich vydania, z výroby a pod., nemôže TV MA ani vysielat' takéto príspevky.

Aj pre mňa sú to ideálne riešenia, ale nie vždy sú najmä z praktických príčin (prípade Šimečku ako šéfredaktora) možné. Druhé najlepšie riešenia bývajú o tom, aby o konflikte verejnosť vedela, a teda aby bola dostatočne ostražitá. V prípade Šimečku ako údajného člena skupinky to SME myslím robí dostatočne, spor KDH vs Markíza je snáď tiež dosť známy. Prípade priateľstva so Žiakom a Mojžišom je však aj pre verejnosť hmlistý a vedením SME nevysvetlený. Trpí tým dôveryhodnosť denníka.
7. 10. 2003

Pittner a antisemitizmus: Myslím, že je dobré, že SME berie vážne údajné prípady antisemitizmu, obzvlášť ak ide o vysokých štátnych úradníkov. Je tu však jedno „ale“, podobne ako pri informovaní SME o skupinke. Čím závažnejšia téma, tým viac si aj novinár musí dávať pozor, aby minimalizoval akékoľvek podozrenia o svojich bočných úmysloch. Ak tak neurobí, nielenže znižuje váhu svojho slova vo všeobecnosti, ale tiež umožňuje ľahší únik obvineným, ak by boli naozaj vinní. A teda nepomáha ani spoločnosti, skôr naopak.

O skupinke vs SME som už písal (5. októbra 2003). A čo dlží SME čitateľom v prípade Pittnera? Zverejnenie správy TASR spreď pár dní:

Bratislava 17. októbra (TASR) - Pol milióna korún a ospravedlnenie dnes „vyhral“ na Okresnom súde Bratislava 4 v súdnom spore na ochranu osobnosti syn riaditeľa SIS Peter Pittner od vydavateľa denníka Sme za nepravdivé informácie. Vydavateľ, spoločnosť Petit Press zodpovedajúci za obsah periodika sa musí podľa zatiaľ neprávoplatného rozsudku Pittnerovi ospravedlniť za informáciu uverejnenú 5. apríla tohto roku, že syn šéfa tajnej služby dlhuje 30 miliónov korún istej spoločnosti. Podľa súdu nejde o pravdivú informáciu a došlo k poškodeniu dobrého mena P. Pittnera. Dnešné pojednávanie sa uskutočnilo bez účasti právneho zástupcu vydavateľa Petit Press. Právnik sa ospravedlnil, nakoľko zastupuje spor na Ústavnom súde SR. Podľa sudkyne Okresného súdu Bratislava IV mohol vydavateľ zastupovať aj iný právnik z advokátskej kancelárie, ktorá odporcu zastupuje. Rozsudok zatiaľ nie je právoplatný. Vydavateľ denníka Sme sa môže odvolať na Krajský súd v Bratislave.“

Ten článok o P. Pittnerovi inak vyšiel 7. apríla, nie 5. apríla a písala ho Monika Žemlová, tak ako ten dnešný článok.

Zdá sa mi, že médiá by mali akékoľvek súdne spory a žaloby oznamovať svojim čitateľom a verejnosti, aby sa zbytočne nedostávali do podozrení, že po niekom idú aj z vlastných súkromných dôvodov... Obchodujú s informáciami, a tak sa stratená dôvera získava len ťažko.
29. 10. 2003

PR ČLÁNOK?

Podľa viacerých slovenských novinárov sa v médiách nie zriedkavo vyskytujú tzv. PR materiály, teda napísané na objednávku externých osôb z cieľom manipulácie verejnosti. Nemusí ísť nevyhnutne o platené články tváriace sa ako spravodajstvo. A pod touto kolónkou sú zaradené aj články velebiace len jednu názorovú stranu.

Moratórium na prieskumy: Ak by chcel niekto napísať PR článok pre prieskumné agentúry, asi by sa taký text veľmi nelíšil od dnešného článku „Zrušenie moratória na prieskumy pomôže voličom.“ A agentúram, mohol titulok dodať. V texte nedostali priestor nijaký zástancovia moratória. Snáď ten zákon niekto navrhoval.

27. 9. 2002

PR článok v SME: Reklama na jednu univerzitu skrytá ako správa TASR si našla miesto na spravodajskú stranu SME:

„BRATISLAVA – Sedem študijných odborov v anglickom jazyku ponúka pražská pobočka Štátnej univerzity v New Yorku aj pre uchádzačov zo Slovenskej republiky....Záujemcovia o štúdium môžu získať bližšie informácie v bratislavskom sídle neziskovej organizácie Americká kultúrna výmena na Pražskej ulici 11, alebo na bratislavských telefónnych číslach – 5249 5677 a 5729 7268. (tasr).“

Príde zajtra vysvetlenie?

5. 11. 2002

Inzertné noviny Profit?: Ani v novom vydaní týždenník Profit (č.44), spoluvlastnený Majského firmou Sipox Holding, neprináša o problémoch svojho spolumajiteľa žiadnu správu. V prehľade „Týždeň doma“ na strane 7 sa však nachádza zjavne PR článok (článok na objednávku od určitej firmy či osoby, tváriaci sa však formou aj dizajnom ako vlastné spravodajstvo – nie je teda označený ako reklama). Má názov „Väčší výber – pestrejšia strava“ a propaguje rakúsku potravinársku spoločnosť prichádzajúcu na Slovensko, ktorá vraj „ponúka hotové jedlá bez konzervačných prísad, farbív a zvýrazňovačov chuti...jedlá vyrába zo sezónne čerstvých surovín bla bla...“ Pripomínam, ide o rubriku zhŕňajúcu hlavné udalosti týždňa, iné správy hovoria o EÚ, boji s nezamestnanosťou, štátnom rozpočte a podobne. Ako je to teda so žurnalistikou v Profite?

6. 11. 2002

PR pre súkromnú firmu: Novinárka robí z neznámych dôvodov reklamu pre Slovenskú ľudovú majoliku, výrobcu keramiky, na stránkach SME. Článok je v sekcii Kapitál, o firme sa ale nedozvieme jej obrat či zisk/stratu, ani jej počet zamestnancov. Zato zistíme, ako firme všetci škodia a aká je veľmi ekologická. Článok začína zaujímavo:

„Nadvýroba lacných keramických predmetov a masovosť trhu, dovedla viacerých producentov tradičnej keramiky v Česku, Nemecku či Taliansku k zániku. Vedenie Slovenskej ľudovej majoliky, ľudovomeleckého výrobného družstva v Modre, upozorňuje, že podobný osud hrozí aj slovenským výrobcom.“

Nadvýroba? Masovosť trhu? Nenahovoril to reportérke náhodou šéf toho družstva? Neznamená to po slovensky nízka produktivita práce a slabý marketing? Ktorým iným slovenským výrobcom hrozí zánik sa z článku nedozvieme – podľa mňa ide o klišé v preklade „naša firma má problémy, chceme dotácie alebo inú štátnu podporu“.

Článok pokračuje:

„Slovenskú ľudovú majoliku ťaží niekoľkomiliónový úver, ktorý uvalil na výrobné družstvo štát ešte v prednovembrovom období.“

Človek by si myslel, že podnikatelia sa sťažujú na nedostatok úverov. Tu však štát akosi nanútil na firmu úver, a tá, chuderka, vďaka tomu ledva dýcha. Ozaj, banky by mali raz a navždy prestať uvalovať na tie naše firmy toľké úvery, lebo ináč to podnikatelia hneď zabalía.

7. 12. 2002

Čo chýba našim podnikom?: „Podnikom začínajú chýbať technickí inžinieri,“ píše SME. Dôkaz?

„Nový rektor Slovenskej technickej univerzityhovorí, že za ním chodia riaditelia veľkých podnikov a priam sa dožadujú technických inžinierov.“

To je celé. Článok založený na jedinom zdroji, tom rektorovi. Cez SME si šéf školy naháňa klientov, reakcie skutočných podnikov nikde, hlavne, že je ich názor v titulku. Vyzerá to na reklamu, PR článok.
27. 2. 2003

PR rozhovor??: Vôbec netuším, ako sa v SME ocitol tento „rozhovor“ so šéfkou jedného štátneho úradu. Znie to ako 80-te roky. Celé to začína takto (akože dôvod pre článok?):

„O postavení a nových úlohách Úradu priemyselného vlastníctva SR hovoríme s predsedníčkou...“

A tu sú 4 z 5 otázok novinára:

Aké je momentálne postavenie Úradu priemyselného vlastníctva SR na Slovensku? Venujú práci úradu a jeho výsledkom adekvátnu pozornosť štátne orgány? Aké je personálne, materiálne a finančné zabezpečenie úradu? Časť odbornej verejnosti má výhrady k práci úradu, časť vás zas vníma pozitívne. Aký je váš pohľad?

Ako sa niečo také môže dostať do seriózných novín, teda neviem.
6. 5. 2003

PR akcia na utorok: SME uverejňuje stručne správu TASR: Amslico patrí na trhu druhé miesto

BRATISLAVA – Životná poisťovňa AMSLICO AIG Life hospodárila za prvých šesť mesiacov s hrubým ziskom 134,5 milióna korún. Výška celkového predpísaného poistného prekročila 1,6 miliardy. Na poistných udalostiach vyplatilo v prvom polroku AMSLICO viac než 189 miliónov. Za prvé dva štvrtroky tohto roku presiahol podiel na trhu životného poistenia 18 percent, čím poisťovni patrí druhé miesto. (tasr)

Celkom chýba kontext správy. Aký bol zisk a podiel na trhu pred rokom, aký je teda vývoj firmy? A kto je na trhu prvý či tretí?

SME to aspoň prebralo z TASR, nie z PR agentúry či tlačového odboru firmy. Pre ilustráciu článkov, ktoré vyzerajú presne ako produkty PR agentúry zastupujúcej Amslico, odporúčam pozrieť si dnešné články v Národnej obrode:

„...Prioritou investičnej stratégie spoločnosti... je bezpečne umiestniť zverené finančné prostriedky klientov, a to tak, aby sa dosiahol adekvátny výnos. Tým AMSLICO AIG Life zároveň prispieva aj k podpore slovenskej ekonomiky...“

alebo v Hospodárskych novinách

„...Amslico AIG Life... svoje služby ponúka prostredníctvom 41 agentúr, ako aj s pomocou sprostredkovateľov a viacerých brokerských partnerov. Poisťovňa je členskou spoločnosťou American International Group, Inc. (AIG), ktorá podľa trhovej hodnoty patrí v súčasnosti k najväčším poisťovacím a finančným inštitúciám. Jej služby sú pravidelne hodnotené najvyšším ratingom ratingovými spoločnosťami Standard & Poor's a Moody's.“

Tak toto už v žiadnom prípade nie je žurnalistika.
14. 10. 2003

TITULKY, TITULKY

Veľmi častá choroba: titulok hovorí niečo iné ako samotný článok. Titulku sú dôležité, pretože mnoho čitateľov zaregistruje na danú tému len samotný titulok a ďalej čítať už nestíha alebo nemá záujem.

Zavádzajúce titulky: Ak sa podľa prieskumu ministerstva školstva športu pravidelne venuje 25% detí, 45% športuje občas a 30% vôbec nešportuje, ako sa dá dospieť k titulku „Slovenské deti odmietajú športovať?“ Ak výnosy žatvy sú nižšie ako vlni, čo bol podľa článku prvý ziskový rok poľnohospodárov za posledných 10 rokov, dá sa konštatovať v titulku že „Žatva skoro ukončená, výnosy sú nízke?“ Nízke podľa koho?

6. 8. 2002

Schusterova legislatívna aktivita: Slovenský prezident dosiaľ vrátil späť do parlamentu oveľa viac zákonov ako jeho predchodca Michal Kováč či český náprotivok Václav Havel. Možno je jeho aktivita dobrá, možno nie. Autor titulku v SME si ale už svoj názor utvoril: „Prezident vracia priveľa zákonov.“

12. 8. 2002

Malé Slovensko: Zaujatosť titulku v SME („Slovenská ekonomika je až na 86.mieste“) asi vyplýva z vrodeneho pesimizmu. Konkrétny rebríček OSN totiž jednoducho usporiadal ekonomiky podľa veľkosti, nie výkonnosti, rastu atď. Slovensko s 5-timi miliónmi obyvateľov asi nikdy nebude patriť medzi ekonomických gigantov. Ani to nikoho veľmi netrápi, ide predsa skôr o životnú úroveň, teda výkonnosť ekonomiky a nie jej relatívna veľkosť v celosvetovom rebríčku. Mimochodom, pokiaľ ide o veľkosť hrubého domáceho produktu na obyvateľa (teda viac-menej životnú úroveň), Slovensko je „až“ na 46.mieste na svete, podľa indexu životnej úrovne Human Development Index od OSN dokonca „až“ na 36.mieste

14. 8. 2002.

Kto dá viac?: SME - „Storočná voda Dunaja dorazí dnes, alebo zajtra.“ Hospodárske noviny – „Na Bratislavu sa valí vyše storočná voda.“ Pravda – „Na Bratislavu sa valí 500-ročná voda.“ Národná Obroda – „Dunajom sa zajtra prevalí tisícročná voda.“

15. 8. 2002

Lexa je vonku: a podľa vlády a koalíčných predstaviteľov neoprávnene. Opozícia je naopak spokojná. Reportéri SME sú evidentne na strane prvých, súdiac podľa titulku „Senát o Lexovi rozhodoval čudne.“ Prečo nenechať názory do komentárovej strany, prípadne na čitateľa?

17. 8. 2002

Je otrava Schustera vylúčená?: Pravda tvrdí, že „[rakúski lekári] potvrdili názor slovenských kolegov, že prezidentove zdravotné ťažkosti nespôsobilá otrava jedom.“ SME ale informuje, že viedenský lekári „odmietli [otravu] úplne vylúčiť, kým nebudú známe výsledky všetkých vyšetrení.“ Ako to teda je? SME bizarne ale otravu vylučuje už v titulku „Krajine škodia fámy o otrave prezidenta.“ Navyše sa v spravodajskom titulku opäť raz podsúva názor dvoch ľudí bez identifikácie.

30. 8. 2002

Pašovanie mlieka: Českí colníci hovoria o pašovaní slovenského mlieka do Čiech, slovenskí výrobcovia to spochybňujú. Titulok článku SME asi viac verí colníkom: „Pašovanie mlieka nepriznali.“ Prečo? Ako vieme, že sa naozaj pašovalo?

27. 9. 2002

„Terorista“ na slobode: „Vo Švédsku prepustili únoscu,“ hlása titulok v SME. Z článku vyplýva, že mladíka pre nedostatok dôkazov obvinení z terorizmu a únosu prepustili na slobodu, no vyšetrovanie bude pokračovať. Prečo ho SME nazýva únoscom??? Mimochodom, 4.9.2002 tohto pána SME nazvalo teroristom („Švédsky terorista je vraj popletený“) a o deň skôr vyšla správa o jeho zadržaní pod nadpisom „Švédsko má svoj 11.september.“

1. 10. 2002

Rozbitá pravica?: Hlavný článok Pravdy o tvorbe koalícií pre komunálne voľby prichádza s titulkom „Do komunálnych volieb ide pravica rozbitá.“ Samotný článok toto tvrdenie popiera. Z ôsmich krajských miest je pravica rozdelená len v Bratislave, v Banskej Bystrici sa zatiaľ nedohodli, v Prešove to nie je celkom jasné. Čítal autor titulku nejaký iný článok??

8. 10. 2002

Ako písať titulky: V rozhovore v Pravde hovorí riaditeľ Taylor Nelson Sofres Ivan Šimek na otázku, koľko bude stáť zavedenie peplemetrov aj toto: „Celková cena projektu pre Slovensko sa pohybuje od 38 do 47 miliónov korún ročne.“ A čo na to titulok? „Projekt bude stáť 47 miliónov ročne.“
13. 11. 2002

Menej či málo?: „Vláda predkladá málo zákonov,“ znie titulok spravodajského článku v SME. Komentatívny, subjektívny titulok. Možno vláda predkladá do parlamentu momentálne menej zákonov ako obvykle, či je to málo alebo veľa je téma pre názorovú stranu. Novinár cituje šéfa parlamentu Hrušovského (ktorý súhlasí, že je to málo), ale priestor zástupcovi vlády na vysvetlenie už nedáva.
10. 1. 2002

Tehotné ženy v práci: „Keď žena otehotnie v skúšobnej dobe, vyhodia ju,“ znie titulok článku SME. Kategorický záver. A dôkaz? Autorka ponúka príbehy dvoch žien, jednej sa to stalo, druhej nie....Takže titulok mohol byť presne opačný a jeho pravdivosť by bola podľa článku stále rovnaká.
18. 3. 2003

Detektívku s titulkami: v spravodajských článkoch z agentúrnych a vlastných zdrojov dnes ponúka SME.

Prvá strana: „Padol Tikrít, je dobojované?“ Vnútri zahraničnej rubriky: „Dobojované, padol aj Tikrít“
Titulok hneď vedľa: „Konflikt ešte neskončil, upozornil Blair.“
15. 4. 2003

Čo si len tí v UPC o sebe myslia?: „Káblówka UPC odpojila vzdorujúcich zákazníkov,“ znie titulok článku SME. Z neho ale po viacerých kľúčkach vyplýva, že UPC odpojila možno vzdorujúcich, ale hlavne neplatiacich zákazníkov. Prečo titulok o tom taktne mlčí, je pre mňa záhadou.
22. 7. 2003

Kupovali sme viac alebo rovnako?: „Ľuďom klesli príjmy, ale nakupovali viac“ „Rovnako míňame, ale menej sporíme“ sú dva dnešné titulky SME hovoriace o jedných a tých istých číslach.
22. 7. 2003

Titulky, titulky, titulky: Pravda dnes uvádza: „SDKÚ neplatila dane.“ Pri takom titulku by som čakal, že pôjde o výrok nejakého oficiálneho orgánu (ktorý by navyše nebol v kauze nejako zamotaný). V skutočnosti je to podozrenie jednej mimovládnej organizácie, SDKÚ to popiera. Prečo sa Pravda v titulku i článku stavia na jednu stranu??

Ešte podivnejší spravodajský titulok zvolil editor v SME: „Zlé správy z Bagdadu.“ Správa ČTK hovorí o zabitých amerických vojakoch i irackých civilistoch. Ktorá je zlá či dobrá správa závisí od veľa vecí, napríklad aj od vnímania roly USA v Iraku. Komentovanie správ by si SME mal nechať na názorovú stranu a nepliesť to do spravodajstva.
25. 10. 2003

ZMIEŠAVANIE KOMENTÁROV SO SPRAVODAJSTVOM

Pre čitateľa je dôležité vedieť, čo sa skutočne stalo a čo je len niekoho názorom na udalosti. Preto všetky seriózne noviny vydávajú spravodajstvo a komentárové strany osobitne. Niečo medzi oboma žánrami je analýza. V každom prípade by články mali byť jasne označené žánrovo a tie by sa nemali prelínať. Na Slovensku sa tak často deje.

Citát dňa: SME reportáž o Karolovi Martinkovi:

„To, z čoho Martinka financuje nákladný život v zahraničí, nie je **žiadnou neznámou**. Za vlády Vladimíra Mečiara dva roky riaditeľoval dnes už skrachovanej Devín banke a podvodom pri privatizácii piešťanských kúpeľov **údajne** spôsobil Fondu národného majetku škodu vo výške šesťstodva miliónov korún.“

15. 9. 2002

Čo treba urobiť: „Je potrebné zmeniť prístup k vidieku,” informuje titulok SME. Titulok ako vystrihnutý pre komentárovú stranu. Akurát je tento článok v ekonomickom spravodajstve. Podobný problém má titulok článku v Pravde „Drahé slovenské potraviny sú pre Európanov lacné.” Aká je definícia „drahých potravín”? Koľko stojí drahé mlieko? A koľko stojí lacné mlieko?

16. 10. 2002

Drahá vláda: „Nová vláda je štíhlejšia, ale ešte stále drahá,” komentuje (namiesto informovania) Pravda. V článku ani slovo, prečo je táto vláda drahá, alebo prečo bola drahá tá minulá. Takže titulok spravodajského článku je nepatrične subjektívny, navyše článok ani nezodpovedá.

17. 10. 2002

Peniaze obchádzajú vidiek: tvrdí titulok článku SME. Opäť raz subjektívny titulok. Podľa článku vyplýva, že ide o názor záujmových skupín pre podporu vidieku. Napriek tomu sa s ním autor stotožňuje, vidí hneď prvá veta článku: „Pohľad na financovanie mimovládnych aktivít na rozvoj regiónov prezrádza, že Slovensko zanedbáva vidiek.” Akurát. Takýto pohľad ani nič neprezrádza. To, že nadácie dali 15% svojich fondov na vidiek je nejaký dôkaz? A koľko percent mali dať na vidiek? Samotní vidiecki lobisti neukazujú, prečo by ten podiel mal byť vyšší.

P.S. Attila Lovász napísal pre SME tento týždeň 3 vlastné spravodajské články (plus dva upravené z agentúr SITA a Reuters). Vo všetkých troch bol citovaný Tibor Matus, súkromný farmár. Nie je to trochu priveľa? Ide o náhodu, priateľský kontakt, či aj niečo viac?

18. 10. 2002

Podpora vstupu do EÚ a NATO: SME v článku o referendách píše:

„Prieskumy verejnej mienky hovoria, že obyvatelia Slovenska vstup do únie podporujú („za“ je okolo 70 percent) a hlasovať v referende mieni niečo vyše 60 percent. Problematickejšie je to už s podporou vstupu Slovenska do NATO. V prieskumoch je za okolo 50 percent opýtaných.“

Problematickejšie?? Ako pre koho. Prečo podsúvať svoje/vládne názory do spravodajstva? Keď už bola reč o referendách, chýba informácia, koľko ľudí chce referendum o NATO.

21. 1. 2003

Powellove dôkazy o Iraku: Hlavný článok dňa SME „Powell ukázal svetú, že Irak klame” je autorovým názorom, nie poctivým spravodajstvom. V podstate sa ani nelíši od jeho poznámky zverejnenej osobitne: Irak klame a hotovo. Tvrdí to USA, iní však nie sú presvedčení, to má byť osou spravodajského článku, nie autorove vlastné závery, že závery sú presvedčivé.

6. 2. 2003

Hlasovanie o Iraku: „Bol to obchod, tvrdí časť poslancov,” znie titulok článku Pravdy. Bol to teda obchod? Autor sa pýtal troch poslancov, jeden si to nemyslí a dvaja odpovedali „môže to byť reálne” a „je možné, že tam išlo o nejakú výmenu.” Takže oni to pripúšťajú a nieže tvrdia. Novinár sa ich asi pýtal zavádzajúcou otázkou o možnosti obchodu a nie korektne na ich názor o príčinách hlasovania. Ich výpovede zďaleka nepotvrdzujú, že obchod bol aj hlavným dôvodom postoja pri hlasovaní. Klasický článok, keď novinár zneužije spravodajskú formu na pretlačenie vlastnej interpretácie faktov. Bez ohľadu na to, či je v skutočnosti správna, alebo nie.

8. 2. 2003

Porušenie moratória: SME dnes rovno v titulku vyzýva na účasť, spolu s Pravdou uverejňujú inzerciu vyzývajúcu na účasť v referende. Vzhľadom na nejasnosť, či ide o porušenie moratória alebo nie, by sa zišlo nejaké vysvetlenie od šéfredaktorov, ako sa teda zachovali a z čoho vychádzajú. Myslia si, že výzva na účasť nie je porušením zákona, alebo „účel svätí prostriedky“? To druhé kritizoval včera sám komentátor SME Marián Leško.

16. 5. 2003

SME je za EÚ: Fajn, nikto neberie právo na názor denníku. Ale miešať svoj názor do spravodajstva nie je dobrý nápad. Po piatkovej výzve na účasť sú aj dnes niektoré články pod vplyvom oficiálneho názoru SME: „Smutné prvenstvo Žilinského kraja,“ (nízka účasť), či „Prieskumy účasti boli optimistické“ (čiže hovorili o vysokej účasti). Smutné, optimistické – ako pre koho, pre iných radostné a pesimistické. Keď potom SME pripraví článok o za a proti EÚ „pre nerozhodnutých“, kto už len takémuto akože objektívnemu článku verí? SME jednoducho stráca kredibilitu v písaní o nevýhodách členstva EÚ.

19. 5. 2003

Bútor+ SME=VL?: Už v máji Eva Čobejová z Domina fórum upozornila na skrytú podporu denníka SME Martinovi Bútorovi ako možnému kandidátovi na prezidenta. Vtedy totiž vyšiel profil Bútoru, nie nepodobný PR článok. Bútor ešte stále neohlásil kandidatúru, no SME píše o jeho jednej akcii dvakrát po sebe – dnes je to veľmi podobný článok tomu zo štvrtka. Okrem toho dnešný článok píše o akejsi včerajšej akcii – to je predsa tá akcia zo stredy.

Vrhá to zlé svetlo na spravodajstvo SME. A to už nehovorím o samotnej reportérke, ktorá píše hlavne o veľkých a citlivých vyšetrovacích kauzách, často využívajúc anonymné zdroje. To si žiada od čitateľov extra dôveru. Takýmito článkami ako dnes ju ale stráca. Pritom by stačilo férovo predstúpiť pred čitateľa a v úvodníku napísať svoj názor na Bútoru, nie poza chrbát pretláčať svoje sympatie do spravodajských článkov.

11. 7. 2003

Kto koho zavádza: Pravda píše v článku „O Iraku zavádzala aj vláda v Austrálii“:

Nielen britská, ale aj austrálska vláda si dôkazy o irackých zbraniach hromadného ničenia prispôbila tak, aby mohla krajinu zatiahnuť do vojny. Austrálsky poslanecký výbor od včera zisťuje, či spravodajské informácie použité v argumentoch premiéra Johna Howarda za inváziu do Iraku zodpovedali skutočnosti. Podľa niektorých znalcov to tak nebolo... Závery vyšetrovania, ktoré iniciovala opozícia v ...Senáte, majú byť zverejnené začiatkom decembra.“

No v Pravde už vedia výsledky dopredu.

23. 8. 2003

Hra na čítanosť: SME dnes prináša upravenú správu TASR:

„Najčítanejším slovenským denníkom ostáva Nový Čas, ktorý má 25 percent čitateľov. Na druhom mieste sú denníky Pravda (9,1 %) a SME (8,6 %), po zaokrúhlení podľa metodiky prieskumu oba s 9 percentami čitateľov.“

Denník Pravda nič nezaokrúhľuje a vyhlasuje sa za najčítanejší mienkotvorný denník...Vzhľadom na štatistickú chybu je však článok SME presnejší, sú na tom vlastne rovnako.

Zaujímavé však je, že výsledky toho predposledného prieskumu boli v SME pre istotu nezaokrúhľované, keďže to dopadlo naopak (SME 8,4%, Pravda 8,0%) a SME sa tak vyhlásil za najčítanejší mienkotvorný denník. Veselo to propagoval vo svojich inzerátoch.

Poučenie pre čitateľa je celkom jednoduché: čím viac sa spravodajstvo týka vlastných súkromných záujmov médií a jej novinárov, tým väčšia pravdepodobnosť poloprávd a zavádzania. Otázne ostáva, ako ďaleko v spravodajstve tieto ich záujmy siahajú.

8. 10. 2003

Čítanosť denníkov II.: Pravda sa vracia k prieskumu čítanosti firmy Median opakovaním tvrdenia, že Pravda je najčítanejším mienkotvorným denníkom. Hovoril som s ľuďmi z Medianu a podľa nich je štatistická odchýlka výsledkov plus mínus 1,2 percentuálneho bodu.

Teda prieskum vlastne zistil, že čítanosť Pravdy je medzi 7,9 až 10,3% ľudí, SME medzi 7,4 až 9,8%. Tie intervaly sa z dvoch tretín prekrývajú, čiže v skutočnosti SME môže mať aj vyššiu čítanosť ako Pravda. Prakticky vzaté, sú na tom oba denníky rovnako, podobne ako v prvom prieskume roka.

Inak viacerí oslovení komentujú zhoršenie vlastných výsledkov letnou sezónou. Ale na to je medzoročné porovnanie, čím sa eliminuje takýto vplyv. Takéto čísla v článku chýbajú.

Ešte citát dňa z ankety– reakcia na výsledky prieskumu čítanosti:

Alexej Fulmek, šéf vydavateľstva Petit Press: Som spokojný, lebo naša čítanosť stúpla. Vzhľadom na možnú štatistickú chybu považujem náš výsledok za rovnocenný s denníkom Pravda.

Takže nárast (z 8,4 na 8,6%) je reálny, ale porovnanie s konkurenciou (8,6 vs 9,1%) je vlastne v norme chyby...

9. 10. 2003

ZAUJATOSŤ, CHÝBAJÚCA REAKCIA OPONENTOV

Neprezentovanie názorov či reakcií druhej (a ďalších) relevantných strán skresľuje informačnú hodnotu článku a nepodporuje konštruktívne hľadanie riešenia problémov.

Drahý slovenský internet: „U susedov je internet lacnejší,“ tvrdí na prvej strane SME na základe správy Združenia Internet pre všetkých. Ako však vyplýva z tabuľky, je to pravda (čiastočná, okrem Poľska) len pre internet v slabej prevádzke (večer, víkendy), kým v silnej prevádzke je Slovensko naopak najlacnejšie. Prečo teda taký jednostranný článok, navyše založený na jedinom zdroji bez reakcie Slovenských telekomunikácií?

5. 8. 2002

Ekonomické zákony v parlamente: Viaceré články o prerokovaných ekonomických zákonoch v dnešnom SME sú dosť jednostranné. Novinár v správe o schválenom zákone o obaloch spestruje zdôvodňovanie navrhovateľov zákonov slovíčkami „vraj“, „úradne“ a „paradoxne“. Zaujatosť sa prejavuje už vlastným komentárom v úvodnej vete: „Ľuďom pribudnú nové starosti o životné prostredie.“ Bez citovania či menovania len spomína nesúhlas „ekonómov“ s týmto zákonom. Navlas rovnaký tón zvolil v informovaní o neschválenom zákone o obchodných reťazcoch (čo autor tentoraz evidentne schvaľuje). Príklad: hypermarkety vraj chcú ceny nízke, slovenskí dodávatelia vysoké. A tak neobmedzenie hypermarketov znamená, že „[ich] ceny... budú pre ľudí naďalej výhodné.“

21. 8. 2002

Hon na UPC: Informovanie o UPC, podobne ako o Slovenských telekomunikáciách, ostáva takmer všade jednostranné. Potvrdzuje to v Pravde už samotný titulok „UPC porušila dohodu s občianskymi aktivistami.“ Hovorí kto? Občianski aktivisti, samozrejme. UPC nesúhlasí. Tak prečo titulok spravodajského článku súhlasí s jednou stranou? Autor sa tiež nevyhol subjektívnym silným slovám typu „[UPC]...pokračuje v šikanovaní zákazníkov.“

22. 8. 2002

Deň s Ficom: SME sa rozhodlo stráviť jeden deň volebnej kampane s volebnými lídrami strán. Dnešný profil Róberta Fica je však skôr negatívny (a satirický) na rozdiel od profilu Mikuláša Dzurindu spred týždňa. Fico dostáva menší priestor (žiadne interview) a zo štyroch fotiek sú tri negatívne (poster Fica v koši, dvakrát protest proti SMERu na mítingu). Naopak, Dzurindove fotky boli skôr podporné (s Petrom Šťastným, Ľubom Višňovským, Béloom Bugárom, pri aute, pri športovaní).

2. 9. 2002

Dodržiavanie sľubov Slovenských telekomunikácií (ST): je námetom článku SME. Autor publikuje z tajnej zmluvy záväzky spolujateľ'a ST, firmy Deutsche Telekom, o investíciách na Slovensku, ktoré, zdá sa, nebudú naplnené. Aj mne samotnému sa zdá zverejnenie tejto privatizačnej zmluvy vo verejnom záujme, ale aj tak by stálo za to zistiť, prečo vlastne bola zmluva tajná, možno sa nájdu nejaké dobré dôvody (a možno nie). Principiálne problémovým v článku je absencia reakcie zástupcov štátu, teda najmä Ivana Mikloša, momentálne zodpovedného za rezort telekomunikácií. Štát predsa ST predával a podpisoval zmluvu a je stále jeho väčšinovým vlastníkom. Prečo nemá priestor v článku?

2. 9. 2002

Pôrody do vody: sú vraj populárne, informuje Pravda. Jediný zdroj článku je – surprise surprise – primár pôrodnice, ktorá takéto pôrody vykonáva. Čo na to mamičky? Žiadna nedostala priestor. Článok vyzerá ako skrytá reklama jedného pána primára.

3. 9. 2002

Kauza alebo nie?: SME píše o údajnom špekulovaní predstaviteľov FNM za Mečiarovej vlády s peniazmi fondu. Ako z článku vyplýva, ide len o podozrenie polície, trestné stíhanie asi začaté nebolo, neviem teda, na koľko hodnotná informácia to je. Titulok ale už berie podozrenie za fakt – „Nemali dlhopisy, špekulovali.“ Dvaja spomínaní obvinení nedostali v článku priestor na vyjadrenie. Podobne subjektívny titulok má článok o deblokáciách („Splácanie ruského dlhu je nepriehľadné“). Tvrdí to ale len jeden človek, Alexander Duleba. Kolega Andrej Salner ma upozornil aj na titulok „Tretí sektor chce kontrolovať príjmy politických strán.“ Ten je tiež zavádzajúci – ide len o jeden subjekt z množstva inštitúcií v treťom sektore. Ako Andrej vraví, „to je akoby v titulku bolo, že podnikateľský sektor chce predávať valivé ložiská..“

12. 9. 2002

Ako bohatli v HZDS?: SME dnes opäť vyťahuje škandál na HZDS (údajné tunelovanie DMD Holdingu). Aj tentoraz ide o prípad len v stave vyšetrovania a SME ho dostala tajnými kanálmi. Keďže idú voľby, bol by som obzvlášť opatrný s vyťahovaním takýchto prípadov. Jasná je predsa motivácia polície, ktorá je pod tlakom ukázať výsledky pod Dzurindovou vládou. Článok zistenia vyšetrovateľov považuje za hotové fakty a svoj názor dáva rovno do titulkov ("Ako bohatli ľudia z HZDS"). Pritom stačilo tie zistenia uviesť bez akýchkoľvek komentárov reportérov a nechať názor na čitateľa. Mne sa asi podobne ako iným ten prípad zdá jasný (rovnako ako Lexa), ale nevidím dôvod aby novinári v spravodajstve rozhodovali za mňa. Za chvíľu totiž súdy, aj vďaka médiám, už nik nebude brať vážne a novinári budú súdiť každého podľa toho, kto im aký materiál podsunie. Prezumpciu nevinu nikto nebude brať vážne. Áno, súdy nefungujú vždy, spravodlivosť často trpí. Bohatli ľudia z HZDS na DMD Holdingu? Názor novinára si rád prečítam na komentárovej strane.

13. 9. 2002

Tunel v FNM?: Pravda sa, podobne ako SME pred pár dňami, venuje policajnému vyšetrovaniu údajného tunelovania vo Fonde národného majetku za Mečiarovej vlády. Opäť sa raz nedozvieme, prečo tá informácia je práve teraz dôležitá: prelom vo vyšetrovaní, jeho ukončenie, nový svedok alebo len idú voľby? Článok tvrdí, že polícia sa odmieta vyjadrovať. Takže odkiaľ má Pravda informácie (okrem SME, ktorá za to ale kredit nedostane)? Jeden anonymný zdroj z FNM, čiže inštitúcie s jasnými politickými záujmami. Pravda cituje aj nejaké dokumenty, ktoré ani nepopisuje, a tak nie je jasná ich dôveryhodnosť. Navyše niektoré citované podozrenia nič nehovoria: že firma v nominálnej hodnote 109 mil. Sk bola predaná za 9 mil. Sk je podvod? Ved' nominálna cena nemá nič spoločné s trhovou. Aj škody FNM sú v článku udávané rôzne. V úvode ide o „stovky miliónov korún.“ Tajomný zdroj už hovorí, že fond prerobil v operáciách s akciami „viac ako dve miliardy korún.“ Na záver hovorí, tento zaiste dobre informovaný človek, už o dlhoch k fondu „takmer 10 miliárd korún,“ ktoré ale v praxi sú už vlastne priamymi stratami. Reakcia hlavného obvineného, bývalého šéfa FNM Milana Reháka, asi nie je pre čitateľov zaujímavá, a tak ju ani nedostanú. Ved' je to jasné, nie?

17. 9. 2002

Silná koruna: „Koruna deň pred voľbami posilnila,“ informuje titulok článku SME. V podstate ide o opakovanie ináč dobrého článku autorky zo včerajška. Jeho umiestnenie dnes na prvej strane zaváňa provládnu volebnou agitáciou. Navyše to maličké posilnenie kurzu – o asi 0,6% - je vcelku bežná, ničím nezaujímavá informácia z trhu.

20. 9. 2002

KSS v parlamente: V piatok minulý týždeň Slovak Press Watch komentoval volebnú prílohu v SME aj takto:

„Inak hoci SME tvrdí, že strany vyberala podľa závažnosti a preferencií čitateľov, predsa mi tam KSS a SNS chýbajú. Najmä o KSS a jej programe ľudia vedia minimum. Ak sa dostane do parlamentu, aké veci podporí a aké nie? Jej hlasy ešte môžu byť dôležité pri rôznych sporoch.“

Kým týždenník Trend vo svojom zhrnutí ekonomických programov už v auguste zahrnul aj KSS, denník SME sa tejto strane počas kampane venoval striedmo a Pravda vôbec. Volebné prílohy oboch denníkov o komunistoch neinformovali, na rozdiel od SDA a SDĽ (u SME aj OKS), teda strán, ktoré mali podľa prieskumov počas kampane stabilne nižšie preferencie ako KSS. SME aspoň poskytla čitateľom rozhovor so šéfom KSS a popis dvoch ich mítingov, Pravda ani to. Hoci už 6.septembra priniesla Pravda článok s titulkom "Posledné prieskumy: uspejú aj komunisti?," v predvolebných rozhovoroch s lídrami strán zaradila SDA a SDĽ, ale už nie KSS.

23. 9. 2002

Finanční žraloci: SME článok o podozrení o tunelovaní RIF fondu hovorí o firmách Penta, Istrokapitál a J&T ako o „finančných žralokoch“ (bez úvodzoviek). To je nejaký odborný ekonomický termín, alebo populárna nálepka? Prečo tak isto nenazvať aj napríklad ministra Hajnoviča vo vedľajšom článku? Asi ide o subjektívny názor novinára. V spravodajstve.

25. 9. 2002

Čo nezvládli lekári: SME píše o úmrtí jednej Prešovčanky pri pôrode. V druhej vete konštatuje, že „zdravotníci...nezvládli pôrod a jeho dôsledky.“ To síce tvrdí rodina nebohej, ale oficiálne vyšetrovanie prípadu sa len začalo. Novinár teda podsúva do informácií vlastné závery.

30. 9. 2002

Ako viesť zaujatý rozhovor: Dobrý príklad ponúka Pravda. Rozhovor s predsedom Slovenského olympijského výboru Františkom Chmelárom nazvala celkom subjektívne „Chmelár sa tvári, že s politikmi netancuje“ a autor pridal k nemu takýto úvod:

„List premiérovi, ale nie v podaní obyvateľov Horného Výplachu, lež predsedu Slovenského olympijského výboru, sa stal pikantnosťou nedeľňajšieho valného zhromaždenia SOV ...“

Prvá otázka: „Čo Vám napadlo písať premiérovi?“

Potom sa ani nečudujem poslednej otázke a odpovedi Chmelára: „Ani SOV však nemá najlepší imidž - čím to je?“

Je to aj vďaka vám, niektorým novinárom, ktorí ho seriózne kazíte. Ste zaťažení, nechcete vidieť, čo sa robí dobre. Chcete vidieť len problémy a vyrábate kauzy. Z pléna ste nenapísali o tom, ako sa venujeme olympijskej výchove. Napísali ste, že Ďurišinová z neho odišla s plačom.“

Pritom v SOV naozaj môžu byť vážne problémy, ale po takomto rozhovore novinára, ktorý už vopred vie všetky odpovede, sú moje sympatie skôr na strane Chmelára. A možno neoprávnené. Vďaka novinárovi.
19. 11. 2002

Ako písať o cenách: Novinár z Pravdy pred týždňom písal, že „Lacné bravčové kúpíte málokde.“ Dnes, keď ceny šli dole o 5%, je titulok jeho článku „Výpredaje bravčového mäsa ničia chovateľov ošípaných.“ Teda vyššie ceny mäsa sú problém, lacnejšie mäso je tiež problém. Samozrejme to platí pre rôzne skupiny spoločnosti, prečo si ale novinár vyberá vždy tú horšiu stránku? Najlepšie je sa pozrieť na viaceré naraz. Autor v dnešnom článku vôbec nespomína prínos pre zákazníkov.
27. 11. 2002

Provizórne rozpočty krajských miest: „Mestám bez rozpočtov nič nehrozí“, informuje Pravda v článku o krajských mestách, kde len tri z ôsmich majú schválené rozpočty na budúci rok. K záveru z titulku novinári Pravdy dospeli tak, že sa pýtali len predstaviteľov miest bez schváleného rozpočtu... Mestá, kde rozpočet schválili, nedostali priestor. Ako si má teda čitateľ vytvoriť vlastný názor?
5. 12. 2002

Decentralizácia nemocníc: Autorka v Pravde začína článok takto: „Niektoré obce zrejme odmietnu prevziať zdravotnícke zariadenia, ktoré by od januára mali spravovať namiesto štátu. Vláda ich totiž doteraz nebola schopná oddziť.“

Dobre, a aký má novinárka dôkaz svojho tvrdenia, že obce nemocnice asi neprevezmú?

„Nedá sa to vylúčiť,“ povedal [podpredseda ZMOSu].

Aha. To sa teda článok dal napísať aj tak, že obce tie nemocnice asi prevezmú napriek dlhom...
7. 1. 2002

Zahalená socha pred sídlom prezidenta: SME uverejnil jednostranný, komentatívny článok o žiadosti prezidentskej kancelárie o odstránení jednej sochy z prezidentskej záhrady. Žiadosť cituje z druhej ruky, no čas na jej autorov si nenašiel. Článok je navyše dosť nelogický. Na jednej strane autor tvrdí, že „každý má právo na svoj vkus,“ na druhej strane odstránenie sochy porovnáva s komunistickým zakazovaním umenia.
13. 2. 2002

Kto koho odpočúva: Písanie novinárov o nových prípadoch údajného odpočúvania sa mi zdá veľmi pochybné a nezodpovedné. Po prvé nevidím dobrý dôvod zverejňovať údajné prepisy telefonátov, pokiaľ si neoverím, že sú pravdivé. Už v sobotu napísala novinárka SME článok, kde navyše uverejnila časť jedného rozhovoru aj s menami (vrátane podnikateľa Badžgoňa) bez akýchkoľvek dôkazov, že nejde o podvrh. V utorko to isté urobila Pravda. Včera si už SME dokázalo potvrdiť 3 z 25 prepisov, všetky však boli bezvýznamné telefonáty. Napriek tomu SME uverejnilo úryvky z 5 údajných telefonátov, ani jeden však nemala redakcia prevereny. Dnes Pravda prináša potvrdenie štvrtého rozhovoru, so šéfom NÚP Šumným. To je už celkom zaujímavé, mal sa vraj dohadovať s podnikateľom Badžgoňom o kúpe budovy. Novinári ani len nevysvetľujú, či to je problém, či je tam vždy nutný tender. Ale ak ide o nejaké podozrenie z nekalej činnosti, tak by to zatiaľ vyzeralo hlavne na Šumného a jeho používanie verejných peňazí. Pravda to obchádza mlčaním. Za to uverejňuje ďalší prepis, zase neoverený.

Druhá vec, Badžgoň ako „blízky SDKÚ.“ V sobotu to napísalo SME, v utorok aj Pravda (a jej článok mal titulok „Odpočúvanie: Tentoraz sa týka SDKÚ“). Ak je to tak, čitateľ nedostal vysvetlenie podľa koho alebo čoho je blízky tej strane, čo si mám pod tým predstaviť. Na moje veľké prekvapenie sú dnes aj v Pravde aj SME rozhovory s Badžgoňom, kde sa ho novinári pýtajú aj na jeho vzťah k SDKÚ. Podnikateľ svoju exkluzívnu „blízkosť“ k SDKÚ nepotvrdzuje (vraví, že má styky s mnohými politikmi), no novinári mu nijako nekladú v protiotázkach dôkazy, že blízky k tej strane naozaj je. Hlavne, že to „vedeli“ už pred rozhovorom. V Pravde dokonca otázka znie: „Ste označovaný ako podnikateľ blízky SDKÚ. Cítite sa tak?“ Deň predtým to však ten istý novinár napísal v článku ako fakt a teraz sa tvári, že to označovanie je niekým iným??

Po tretie, SME v tom včerajšom článku okrem opakovanej pravopisnej chyby v mene Badžgoňa uviedlo, že tie prepisy údajných rozhovorov „ktosi poslal dvom médiám a niekoľkým politikom.“ Dnes píše, že tie prepisy „dostal denník SME i niektorí politici.“ Buď si niekto vymýšľa, alebo čitateľom nevysvetľuje a neopravuje svoje zlé informácie.
17. 2. 2003

Odpočúvanie Badžgoňa: SME dnes opäť nie je k čitateľom férový. Píše: „Badžgoň je podnikateľ blízky SDKÚ a z jeho prepisov, ktorých pravosť potvrdili zatiaľ štyria ľudia, ...“
a ďalej
„Badžgoň v prepisoch naznačuje úzke prepojenie ekonomickej a politickej loby...“

Stále nevieme, čo je to „blízky SDKÚ“. Pravosť prepisov ako celku, ako na to navádza autorka, nik nepotvrdil. Potvrdené boli 4 prepisy z 25. A prepisy, kde sa „úzke prepojenie“ naznačuje, nie sú nikým a ničím potvrdené.
26. 2. 2003

Ohováranie firmy: SME dáva priestor trom anonymom, ktorí sa sťažujú, že ich írsky zamestnávateľ podviedol a neplatí mzdu. Kde je reakcia dotknutej firmy? Nikde. Ako vieme, že tí ľudia si nevymýšľajú?
5. 8. 2003

Pochybnosti Blaira o Iraku: Včera Pravda uviedla krátku správu TASR:

„Blair pochyboval o irackých zbraniach“

LONDÝN - Britský premiér Tony Blair zavádzal verejnosť, dva týždne pred vojnou v Iraku pripustil, že Irak nemá použiteľné zbrane hromadného ničenia. Vo svojom denníku, z ktorého zverejnil výňatky včerajší The Sunday Times, to tvrdil Robin Cook, bývalý minister zahraničia.“

Podobne aj SME, citujúc správu ČTK:
„Blair v súkromí: Irak nemá chemické zbrane“

„LONDÝN - Britský premiér Tony Blair pred vojnou proti Iraku v súkromí priznával, že Irak nemá žiadne chemické zbrane, ktoré by bol schopný rýchlo rozmiestniť. Na verejnosti však vyhlasoval opak. Tvrdí to bývalý minister zahraničia Robin Cook vo svojej knihe, z ktorej včera uverejnil úryvky denník The Sunday Times. Blairov bývalý minister zahraničia píše, že mnoho členov vlády na schôdkach kritizovalo zapojenie do vojny, ich počínanie dokonca prirovnáva k vzbure. Cook odišiel z vlády krátko po začatí vojny, s ktorou nesúhlasil.“

Články hovoria o závažnom obvinení. Kde je reakcia Blaira? Fajn, cez víkend sa to nestihlo. Lenže už včera na obed vyšla v BBC správa, že Blair považuje Cookove tvrdenia za absurdné. Naše noviny mlčia, kohože to už zaujíma, čo hovorí obvinený.
7. 10. 2003

Cukor bol v poriadku: hlása titulok SME: „Cukor zo Štátnych hmotných rezerv, ktorý predávala spoločnosť Jednota, bol dostatočne kvalitný, tvrdí po analýze Štátna veterinárna a potravinová správa. Rovnaký výsledok mali i laboratórne testy, ktoré si objednala sama Jednota. „Budeme žalovať cukrovarnícky spolok,“ tvrdí predseda predstavenstva Jednoty Adrián Ďurček. Spolok vydal 2. októbra vyhlásenie, že v Jednote sa predáva nekvalitný špinavý cukor. O žalobe uvažuje aj Mlyn Šurany.“

Sám autor v tom nie je celkom nevinne: vyhlásenia spolku zozbieral za svoje a vo svojom článku v prvej vete vtedy čitateľom SME oznámil, že

„Na Slovensku sa opäť predáva starý a nekvalitný cukor.“
18. 10. 2003

OZNAČENIE EXPERTOV, ZDROJOV

Tón mnohých článkov závisí od výberu tzv. expertov, ktorých novinár používa na vysvetlenie situácie. Výber a označovanie takýchto expertov je subjektívne a dá sa ľahko zneužiť. Obzvlášť citlivé by malo byť používanie anonymných zdrojov, o ktorých vlastne čitateľ nemá šancu vedieť, nakoľko sú to dôveryhodné osoby.

Experti na všetko: Je užitočným zvykom novinárov pýtať sa rôznych expertov k príslušným témam, zvyšuje to kredibilitu článkov. Častým nedostatkom ale je, že oslovení experti nie sú vôbec označení zamestnávateľom, prípadne popisom ich ideologického zamerania. Včera Pravda oslovila „politológa“ Svetozára Krna. Dnes SME uvádza „politológa“ Grigorija Mesežnikova a „analytika“ Miroslava Šveca. Kde títo ľudia robia, o čom sú ich knihy či projekty, prípadne do akého spektra patria zvyčajne ich názory? Čo vlastne robí z nich expertov, že majú priestor v médiách?

6. 9. 2002

Sudca v politických procesoch: SME informuje, že sudca, ktorý prepustil pred pár dňami údajného šéfa nitrianskeho podsvetia, posielal pritom pred rokom 1989 do väzenia politických disidentov. Dôkaz? Jeden anonymný zdroj (vraj jeden zo spoluodsúdených) a bližšie neidentifikovateľné „informácie denníka SME“ - to je ten zdroj bez mena či aj nejaké „tvrdé“ dáta, zápisnice, rozsudok atď.?? Sudca sa odmietol vyjadriť. Nie je hranica overovania pre publikovanie informácií v tomto článku príliš nízka?

14. 9. 2002

Kto v novej vláde: Pravda pokračuje v špekuláciách o zostavení novej vlády v tabuľke bez rozlišovania overených a neoverených zdrojov. Tak sa stalo, že oproti včerašiemu vydaniu už vraj Zuzana Martináková nebude mať na starosti sociálne veci, ale bude snáď podpredsedníčkou parlamentu, Ivan Šimko nebude mať vnútro, ale možno spravodlivosť, Daniel Lipšic asi toho ministra spravodlivosti nedostane a ministrom hospodárstva vraj bude Jozef Banáš a nie Robert Nemcsics. Prečo tie zmeny zo dňa na deň? Nové anonymné zdroje, či tie predchádzajúce nemali pravdu? Vysvetlenie nikde. Robí si Pravda z čitateľov dobrý deň? Alebo niekto naivných novinárov využíva na politické hry? SME od dennodenných špekulácií upustilo, a tak je článok Romana Pataja o koalíčných rokovaniach vecný a jasný pre každého.

25. 9. 2002

Golianove dlhy: Novinári v Pravde naďalej skúmajú minulé obchodné aktivity štátneho tajomníka ministerstva pôdohospodárstva Jána Goliana, čo je užitočná vec. Bohužiaľ, uverejňujú aj veci bez overenia. Dnes informujú, že Golian má dlhy voči svojim bývalým zamestnancom (u niektorých vraj potvrdené súdom) aj voči úradu práce. Dôkaz? Tri anonymné zdroje!!! Pritom rozhodnutia súdov, či dotácie úradu práce, si môžu dať novinári zistiť oficiálne.

19. 10. 2002.

Údajný spolužiak Dzurindu: Pravda v tabuľke o nových funkcionároch polície, ktorých vymenoval minister Palko, píše, že Jozef Križalkovič (nový šéf inšpekcie) je „údajne spolužiak premiéra Mikuláša Dzurindu zo strednej školy.“ Údajný? To je taký problém si to dať potvrdiť? Načo sú potom novinári? Z takýchto „údajne“ potom vzniká veľa umelých škandálov. Ak také niečo ľahko overiteľné nemá novinár potvrdené, nech to nepíše teraz, ale o deň neskôr, keď si to aj overí.

30. 10. 2002

Cestovanie do nemocnic: „Do nemocnice ľudia možno pocestujú aj 50 kilometrov,“ informuje titulok článku v Pravde. Dôkaz? Stalo by sa to vtedy, ak by napríklad nemocnica v Novej Bani zanikla, najbližšia nemocnica odtiaľ je vraj v Žiari nad Hronom, čo je okolo tých 50 kilometrov. Kto teda navrhuje nemocnicu v Novej Bani zrušiť? Podľa článku nikto. Hrozí nemocnici zánik? Jej riaditeľ tiež nič také netvrdí. Iné príklady zrušenia článok neobsahuje. Tých 50 kilometrov sa mi zdá úplne vymyslených.

Odborným oponentom návrhov ministra zdravotníctva Zajaca v článku Pravdy je „primár neurologie bratislavskej Fakultnej nemocnice Juraj Štofko.“ Autorka zabudla čitateľov upozorniť, že je mimochodom aj tieňovým ministrom zdravotníctva za SMER. Teda jeho kritika je možno odborná, ale určite aj politická. Zase neoznámený konflikt záujmov, zase to novinára netrápi, zase je čitateľ podvedený.

7. 11. 2002

Sociálne reformy: V minulotýždňovom Domine fórum napísal autor článok o problémoch súčasného sociálneho systému. Článok mal dva zdroje: štátny tajomník ministerstva práce Beblavý a „sociologička“ Radičová. Ona je ale zároveň aj externou poradkyňou ministra práce, o čom mal byť čitateľ informovaný. A tým pádom mal článok len provládne zdroje.

18. 12. 2002

Klonovanie ľudí: V USA prebieha medzi novinármi rušná debata o tom, či vôbec mali byť správy o Clonaid a jej údajnom prvom klonovanom dieťati uverejnené, pretože sekta Raeliánov a ich firma Clonaid je vraj dosť pochybná. U nás SME Clonaid najprv celkom uveril (článok „Narodil sa prvý ľudský klon“), hoci ďalšie články už boli skeptickejšie. Pravda bola hneď na začiatku skeptická, hoci na druhej strane správou uviedla tučnými písmenami ako hlavný článok dňa...

6. 1. 2002

Reforma súdov: „Ľudia sa obávajú spomalenia rozhodovania súdov,“ ohlasuje Pravda. Prvá veta článku znie:

„Sudcovia a občania neveria, že opatrenie ministerstva spravodlivosti, ktoré navrhuje od januára budúceho roka znížiť počet súdov, prinesie rýchlejšie rozhodovanie.“

Nasledujú vyjadrenia štyroch osôb. Troch predsedov súdov, ktoré sa majú zrušiť a jedného župana kraja, v ktorom sa má zrušiť krajský súd. Teda zjavne ľudia s najväčším osobným záujmom proti reforme. Dobré je si ich vypočuť, ale prečo sa tváriť, že akosi reprezentatívne vystihujú názory „ľudí a sudcov“ ako celku??

14. 4. 2003

Plagiátorstvo zahraničných zdrojov: Kateřina Zachovalová napísala pre internetový magazín v angličtine o východnej Európe Transitions Online (P.S. Pre Transitions Online som v minulosti napísal pár článkov a ešte aj teraz im občas prekladám vybrané články zo slovenskej tlače) zaujímavý príbeh o korešpondentovi MF Dnes, ktorý pokrýval nedávnu vojnu v Iraku – a z času na čas si zobral citát či popis situácie z práce iných novinárov bez uvedenia ich zdroja. Z článku vyplýva, že takéto metódy nie sú celkom cudzie ani iným českým novinárom.

A ani slovenským, hovorí moja skúsenosť. Denník Pravda sa mi zdá v tomto smere dosť dôsledný, SME menej. Príklad zo včerajška - Jana Mikušová zo SME:

JERUZALEM - Palestínska samospráva a izraelská vláda sa v noci na včera nedohodli na tom, z ktorých dvoch ďalších palestínskych miest sa stiahnu vojaci židovského štátu...Na stredajšom nočnom stretnutí Dahlan odmietol izraelskú požiadavku na odzbrojenie palestínskych militantov. „Odzbrojenie militantov je izraelský koncept a my ho odmietame,“ povedal a oznámil, že kým sa neskončí prímerie, samospráva nebude zatýkať extrémistov...

Podpísaná Jana Mikušová. Naozaj to napísala z Jeruzalema a bola na tej tlačovke? Ak nie, kde je zdroj, z ktorých tie informácie má?

2. 8. 2003.

Listy: Jana Mikušová zo SME reaguje na neuvěřenie zdroja vo svojom článku minulý týždeň, o ktorom som písal v sobotu:

„Rada by som uviedla na pravú mieru Vašu výhradu z 2. 8. 2003 o mojom článku v denníku SME. Článok bol podpísaný štandardne mojou skratkou a agentúrou, ako to obvykle býva, keď píšem o niečom, kde som nebola. Nie zavinením z mojej strany bol v následnom redakčnom procese článok podpísaný celým mojím menom a bol v ňom ponechaný domicil. Takže to išlo mimo mňa. Tiež by som Vám chcela povedať, že slovo plagiátorstvo sa mi zdá prisilné, keďže som v pôvodnom texte uviedla agentúrny zdroj.“

(Domicil je novinársky slang pre miesto, odkiaľ bola pôvodne správa robená). Áno, sorry, je mojou chybou, že som tú zodpovednosť aj zosobňoval, keďže možností tam je vždy viac. Plagiátom to ale stále zostáva, nech sa to už stalo akokoľvek. A dnes v SME nevidím žiadnu opravu, takže netuším, či to niekto aj berie vážne. Mimochodom, poškodená bola agentúra Reuters.

5. 8. 2003

Anonymné zdroje z iného média: Publikovať informáciu na základe anonymných zdrojov je riziko. Preberať takúto informáciu z iného média je ešte väčšie riziko, lebo ani neviem, akou formou tá informácia bola získavaná, nemám pod kontrolou daného redaktora. A najväčšie riziko je bez vlastného overovania zobrať takúto informáciu z média pod politickým vplyvom a o ktorom sám uverejňujem články, ako zavádza svoje publikum.

Preto sa veľmi čudujem, že SME si dovoľí prebrať (cez TASR) informáciu TV Markíza zobrať podľa Markízy z dvoch anonymných zdrojov a ešte to hodí na prvú stranu... (Pravda to tiež uverejňuje, hoci z online verzie to vystrihli...).

20. 8. 2003

Kaník o nezamestnanosti: SME píše: „Minister Kaník predpovedá na budúci rok výrazný pokles nezamestnanosti.“ „Považujem dokonca za reálne, že sa dostaneme na normálnu európsku úroveň okolo desiatich percent,“ hovorí.

Ten citát zjavne (ako aj ostatné v článku) pochádza z rozhovoru, ktorý minister práce poskytol SME vo štvrtok minulý týždeň. Presný citát na otázku na ďalší vývoj nezamestnanosti znie:

„Verím, že tento trend bude pokračovať. V každej ekonomike sa síce s príchodom jesene a zimy ten cyklus obráti a môže dôjsť k prechodnému miernemu zvýšeniu nezamestnanosti. Pokiaľ sa však budeme držať súčasnej politiky, zďaleka nedosiahne takú úroveň ako vlni v januári. V ďalšom roku sa potom dostaneme na nižšie priečky. Považujem dokonca za reálne, že sa dostaneme na normálnu európsku úroveň okolo desiatich percent. To si však žiada dlhší čas.“

Teda tých 10% nie je o budúcom roku, ale o dlhšom čase. Je jedna vec kontrolovať politikov a ich výroky a sľuby...ale čo tak nezavádzať ľudí upravovaním kontextu výrokov?

26. 8. 2003

Čo hovoria lekári, ekonómovia, včelári...: Pravda píše, že podľa slovenských včelárov je väčšina medzi predávaná v obchodoch nepravým medom. Potom cituje len jedného včelára s takýmto názorom. Autorova kolegyňa cituje kritický názor jednej lekárky na limity predpisovania liekov a vzápätí konštatuje, že „takýto názor má väčšina lekárov.“ Novinári zo SME v článku o debate dôchodková reforma vs euro píše, že „podľa niektorých ekonómov je názor NBS uprednostniť prijatie eura pred reformami krátkozraký“ a potom citujú len jedného ekonóma.

Ak už mám viacero podobných názorov, prečo ich nedať do článku aspoň krátkym citátom, aby článok vyznel hodnovernejšie? Ak nechcú byť menovaní, tak by som to rád vedel. Lebo takto je otvorená aj tretia možnosť, že druhý zdroj potvrdzujúci kritiku prvého sa nenašiel... Alebo že novinár si pretláča vlastný názor bez dostatku dôkazov.

Kto má aké záujmy pri reformách: K včerajšej prvej poznámke patrí ešte jedna vec – rozlišovanie súkromných a verejných záujmov. Domáci včelári majú záujem vyhlasovať, že zahraničný med je falšovaný, lebo je to pre nich konkurencia. Lekári majú záujem nemať limity na predpisovanie liekov, lebo sa môžu dostať k odmenám od farmaceutických firiem. Domáci bankári majú záujem oddaľovať vstup Slovenska do eurozóny, lebo banky zarábajú na manažovaní kurzového rizika (a zhodou okolností majú záujem tlačiť na veľký kapitalizačný dôchodkový pilier, lebo banky sú často prepojené na správcov aktív).

To samozrejme neznamená, že tie skupiny v danom prípade nepodporujú celospoločenský záujem, ale čím väčší súkromný záujem, tým väčšie riziko, že hovoria hlavne o sebe. Aj preto nechať spornú vec okomentovať len niekoho s takýmto silným záujmom nie je celkom v poriadku. Buď by som ich záujem uviedol, alebo dal priestor aj iným zdrojom s odlišnými, čo najmenšími záujmami (všetci nejake máme).

Inak to by bol aj celkom dobrý článok/analýza o politickej ekonomii eura, či jednotlivých reforiem: winners a losers pri každej, či už z vekového, profesijného či sociálneho hľadiska. To by bola dobrá služba čitateľom pre orientáciu v spleti toľkých názorov.

27. 8. 2003

Who is Daniel Pipes?: František Šebej z Domina fórum napísal článok o histórii Jeruzalema (historicky vraj patrí židom a kresťanom, no nie aj moslimom, ako to oni teraz tvrdia) a ako svoj hlavný zdroj spomína Daniela Pipesa, „špecialistu na Blízky východ.“ To však nie je férový popis od Šebeja. Pipes je pro-izraelský hardliner a konzervatívec, pre ktorého jediným riešením konfliktu je vojenská porážka Palestínčanov izraelskou armádou. Šebej má právo citovať zdroje aké on považuje za dôležité, ale bolo by fajn, keby ich pre čitateľov aj označoval primerane.

6. 10. 2003

CHÝBAJÚCI KONTEXT SPRÁVY

Pre užitočnosť informácie je veľmi dôležitý kontext: minulý vývoj témy, ako súvisí z inými témami, na základe akých faktov ide o problém atď. Manipulácia s kontextom je tiež veľmi častá.

Politické strany vs kriminalita: Pravda informuje o volebných programoch strán v oblasti kriminality. Prekvapujúco sa do článku, ako chce niekto riešiť kriminalitu, nedostalo žiadne číslo o úrovni a trendoch kriminality a jej objasnenosti na Slovensku (v tabuľke pri texte bez uvedenia zdroja je len číslo o počte odsúdených, kapacite väznic a koľko štát staja). Ak čitateľ nemá základné informácie o súčasnej situácii, ako má posudzovať návrhy na riešenie?

14. 9. 2002

Negativita nadovšetko: Novinári robia veľmi dôležitú službu verejnosti v kritickom pohľade na politikov, podnikateľov, tretí sektor, celú spoločnosť. Slovak Press Watch si túto ich rolu veľmi cení a novinárov v tomto ich úsilí podporuje. Ale kritika by mala byť založená na overených faktoch, ako aj na snahe o porozumenie širších súvislostí. Keďže negatívne správy sa dobre predávajú, občas noviny prinesú kritiku pre nič za nič. Článok v Pravde je toho dobrým príkladom. „Štát stráca na dani z propán-butánu,” informuje titulok. V článku sa dozvieme, že strata na daniach je vlastne preto, lebo dane sú príliš nízke (nižšie ako v EÚ). Čiže štát (akože my všetci) stráca peniaze, lebo určitá skupina motoristov platí málo. Zaujímavé, že politici sú väčšinou novinármi kritizovaní za vysoké dane, ktoré vraj brzdia ekonomiku. Teda novinárska verzia daňovej problematiky znie: nízke dane - škandál, štát teda občania strácajú peniaze, tie určite chýbajú v školách a nemocniciach, vysoké dane - škandál, ekonomika je brzdená, občanom ostáva málo peňazí po zdanení, pomaly nemajú ani na chlieb.

Pritom na oboch videniach daní je niečo pravdy. Práve širšie videnie súvislostí by pomohlo rozlíšiť, ktoré dane sú príliš vysoké, a ktoré príliš nízke: aký je účel dane, jeho dopad na ekonomiku, sociálne ciele, konkrétne prínosy výdavkov a podobne. Spotrebná daň na propán-bután má ekologické súvislosti, mala by teda existovať optimálna miera tejto dane (ktorá je takmer s istotou iná ako v EÚ). Namiesto populistického tvrdenia o stratách štátu je teda namieste skôr debata o jej optimálnej výške v porovnaní s daňami na alternatívne palivá. Autor aj tieto údaje prácne pre čitateľa získal, ale toľko zaujímavých informácií už neposkladal do zmysluplného článku. Optimálna daň na propán-bután môže byť nižšia, vyššia, alebo rovnaká ako je to na Slovensku teraz. Na základe čoho autor predpokladá, že je určite vyššia?

P.S. Novinár stratu na daniach vypočítal jednoducho: Ak by daň bola asi dvojnásobná, štát by získal asi dvojnásobne viac na daniach. To je síce možné, ale takisto štát môže zvyšovaním daní získať ešte menej ako doteraz, alebo aj oveľa viac. Prečo vybrať to najjednoduchšie riešenie? Možno to robil pod vplyvom jedného anonymného zdroja, ktorý mu to v článku navrhuje, ale podľa mňa takéto prepočty môžu vyjsť len z hlbšej štúdie, nie na základe názoru jednej osoby.

17. 9. 2002

Málo či veľa: Novinár v SME článku o množstve kráv na Slovensku informuje, že „spotreba hovädzieho mäsa je v krajine dlhodobo nízka.“ Čo to znamená? Ako pre koho, však? V porovnaní s EÚ, Českom alebo Slovenskom v roku 1948? Podobne nedôsledný je titulok článku v TRENDE „V auguste sa predalo málo nových áut.“

25. 9. 2002

Poistné podvody: Pravda pripravila zaujímavý článok o podvodoch pri cestovnom poistení. Bohužiaľ základné tvrdenie v texte i titulku („Poistné podvody sa množia“) nie je vôbec ničím podopreté – ani číslami, ani citátmi. Naozaj sa množia? Podobný problém má článok „Za jablkami čoraz viac do hypermarketov.“ Opäť o tom v texte ani slovo. Navyše sa podľa autora jablká momentálne predávajú za „pomerne vysoké ceny.“ Pomerne k čomu? Jednostranné sú aj titulky Pravdy „Na slovenský vidiek ide málo peňazí“ (ide o názor jedného občianskeho združenia) a „Do parlamentu sa dostali len štyria neustraníci“ (čo to znamená „len“? Ako to bolo doteraz? 100 neustraníkov v politickej inštitúcii NRSR je tak akurát?).

25. 9. 2002

Samosprávna lobby: Úvod článku Pravdy o návrhu štátneho rozpočtu pre regióny znie takto: „Vyššie územné celky nebudú mať na budúci rok dosť peňazí na prevádzku stredných škôl, domovov dôchodcov a divadiel. Financie budú chýbať na elektrinu, teplo, vodu. Problémy sa očakávajú aj v doprave. Štát pre samosprávu totiž v návrhu štátneho rozpočtu vyčlenil málo peňazí, takmer každému regiónu chýba asi pol miliardy korún. Nemôžu pomysľať na žiadne zvelaďovanie majetku. Čaká ich len

živorenie.”

Ako vedia redaktori Pravdy, že VÚC budú chýbať peniaze a že ich čaká „živorenie”? No povedali im to VÚC. A ako vieme, že budú mať málo peňazí? Lebo dostali menej, ako žiadali. A ako vieme, že to, čo žiadali aj naozaj potrebujú? Nijako. Novinári jednoducho prezentujú jednostranne názor VÚC ako ten správny. To novinári by teda malo byť v úvodzovkách.

13. 11. 2002

Durayov vplyv na SMK: SME píše o rozhovore poslanca SMK Miklósa Duraya pre Domino fórum a reakciách iných funkcionárov SMK naň. Na záver článku odznie informácia, že:

„Duray patrí v SMK k radikálnemu krídlu a medzi voličmi má veľkú podporu. Jeho odchod by SMK mohol pripraviť o časť hlasov voličov.”

Veľká podpora? Podľa výsledkov volieb dostal Duray 10,6% preferenčných hlasov (ako 5. najlepší kandidát). Bugár ich napríklad dostal od 64% voličov SMK, Csáky od skoro 44% voličov. Tiež nie je jasné, aký vplyv by mal ten jeho odchod na stranu – môže odlákať radikálov, ale prilákať umiernených, vrátane Slovákov. Tak či tak, ten názor v spravodajskom článku mal byť niekomu pripísaný, prípadne tam nemá čo hľadať, ak je to konštrukcia samotného novinára.

5. 12. 2002

Cena áut: Vo štvrtok vyšiel v SME titulok:

„Autá nezlacnejú, hoci klesla DPH a koruna zosilnela.”

Dnes, o dva dni neskôr, vyšiel nový titulok k rovnakej téme:

„Koľko budú stáť autá, predajcovia ešte nevedia.”

Za dva dni sa nič nestalo, akurát dvaja rôzni novinári sa pýtali rozličných predajcov a ani jeden to neurobil dosť komplexne. V druhom prípade išlo čisto o predajcov značky Škoda, trhového lídra, tak prečo to rovno nedať aj do titulku?

4. 1. 2003

Masové prepúšťanie: Autori zo SME pripravili väčší materiál o plánoch na prepúšťanie vo viacerých firmách, podľa úradov práce vraj „príde v nasledujúcich mesiacoch o prácu takmer 20-tisíc ľudí.” V januári bolo hromadne prepustených podľa informácií novinárov 1 200 ľudí. Čo mne tak veľmi chýba je kontext:

a) minulý rok prišlo o prácu okolo 250-tisíc ľudí, zároveň si našlo prácu o niečo viac Slovákov, a tak nezamestnanosť mierne klesla.

b) v tomto januári pribudlo do evidencie 44 000 nezamestnaných, prácu si našlo zhruba 25 000.

To len na ilustráciu. Tých 20-tisíc prepustených počas nasledujúcich mesiacov sa už potom nezdá také ohromné číslo, však? A kým o prácu prišlo v januári 44-tisíc ľudí, z nich hromadne prepustených bolo tých 1 200. Asi tak.

27. 2. 2003

Pred vojnou v Iraku:

„Priятý text nepredpokladá druhú rezolúciu, čo pozorovatelia označujú za jasné víťazstvo USA, ktoré si ponechali právo na jednostrannú vojenskú akciu.”

spravodajský článok „Rezolúcia stanovila Iraku nové, tvrdšie podmienky,” Pravda, 9. novembra 2002 (deň po schválení rezolúcie OSN č. 1441)

„Vojna v Iraku bude, Bush obišiel OSN,” Pravda dnes, 18. marca 2003

Koho teda vlastne Bush obišiel, keď podľa Pravdy z minulého novembra ani nič obchádzať nemusel?

Podobne si protirečí v komentári Pravdy Boris Latta. Píše, že svojím rozhodnutím USA prispieva k rozpadu OSN:

„Črtajúci sa rozpad jediného medzinárodného systému zastrešeného OSN tiež nikomu pokoj nepridá. Američania, ktorí sa pasovali do úlohy svetového žandára, poriadne udreli do stola a čo doteraz platilo, môže byť minulosťou.“

V čom si udreli do stola, ak tvrdia, že rezolúcia č. 1441 ich na vojenský zásah oprávňuje? Dokonca sám Latta to uznal 9.novembra v rozhovore pre TA3::

„...ide o rezolúciu, ktorá je veľmi prísna a akýkoľvek odklon zo strany Bagdadu pri jej plnení sa trestá vojnou.“

a ďalej

„keď by náhodou v hocičom inšpektori...zistili, že Iračania [rezolúciu] neplnia a informovali o tom Bezpečnostnú radu, už nemusí Bezpečnostná rada zaujímať nijaké stanovisko a už je to jeden z dôvodov, prečo tú vojnu začať proti Iraku.“

A nakoniec, ten dnešný titulok Pravdy „Dzurinda pritakal Bushovi“ má navodiť dojem, že Dzurinda nemá svoj názor a že neháji slovenské záujmy. Je to možné, ale článok o ničom takom nehovorí. Na také tvrdenie treba napísať analýzu alebo komentár. Skôr sa zdá, že Pravda pašuje svoje vlastné názory do spravodajstva, čo je dosť nefér prístup.

18. 3. 2003

Šíreniu paniky: vírusom SARS sa nevyhol TREND, keď píše: „K finančnej kríze, ktorá v rokoch 1997 až 1998 otriasla ázijskou ekonomikou, prirovnávajú niektorí ekonómovia vplyv vírusu SARS šíriaceho sa predovšetkým v tomto regióne.... Finančná spoločnosť Lehman Brothers znížila prognózu tohtoročnej miery rastu HDP v Ázii nezahŕňajúcu Japonsko z úrovne 5,7 na 5,5 percenta. Odhad rastu ekonomiky v Singapure a Hongkongu zredukovala o pol percentného bodu. Goldman Sachs znížil prognózu pre Hongkong z troch percent dokonca len na 1,7 percenta. A do tretice Morgan Stanley očakáva v tomto roku rast vo východnej Ázii bez zahrnutia Japonska 4,5 percenta namiesto pôvodne očakávaných 5,1 percenta.“

Fajn, ale v rokoch 1997-98 spadol rast Ázie celkovo o 2-3 percentuálne body a vo viacerých krajinách (Thajsko, Indonézia, Kórea až o 10-20 bodov). Žiadny seriózny ekonóm tie dve veci neporovnáva, možno ešte tak obrazne (The Economist).

22. 4. 2003

Letenkové bonusy: SME uverejnil článok o používaní letenkových bonusov poslancami. Výborná téma (sám som ju odporúčal minulý august), škoda že nezahŕňa celú štátnu správu – tam bude asi tých leteniek ešte oveľa viac. Aké majú pravidlá na ministerstvách?

Článok ale robí aj neopodstatnené závery:

„...Ďalším problémom letov našich poslancov je to, že sú často predražené. Denníku SME sa podarilo získať letenku jedného poslanca na let z Viedne do Londýna. Stála takmer 20-tisíc, hoci cesta bola plánovaná dlhšie a keby si letenku objednal skôr, mohla byť jej cena nižšia ako polovičná.“

Často predražené??? Tvrdenie na základe jednej-jedinej letenky?

Ešte horšie je, že tú letenku poslanca Banáša SME publikuje, porovnáva s cenami iných podobných leteniek, píše o predražení pri neskorom objednávaní a nakoniec si dáva rečnícku otázku, či Banáš otáľal s rezerváciou, aby dostal viac bonusových bodov za drahšiu letenku – a to všetko bez toho, aby sa Banáša, prípadne danej cestovnej kancelárie, na tú konkrétnu cestu vôbec niekto spýtal.

Autor tiež na prvej strane SME píše:

„V kuloároch sa hovorí, že niektorí poslanci využívajú tieto bonusy na súkromné lety. V Nemecku bolo minulý rok za takéto zneužitie štátnych peňazí podaných deväť trestných oznámení na poslancov.“

Ale nie za „takéto zneužitie“. Naši a nemeckí poslanci sa nedajú porovnávať, lebo, ako to sám novinár vysvetľuje v osobitnom článku -

„Nemecký zákon použitie bonusov rovnako ako u nás neupravuje, poslanci však podpisujú osobný záväzok, že kto cestuje služobne alebo na základe svojho mandátu, dáva bonusové míle k dispozícii Spolkovému snemu.“

30. 6. 2003

Tie nebezpečenstvá leta: „Osy a sršne sa premnožili, sú nebezpečnejšie,“ hlása titulok v Pravde. Autor článku to síce tiež v prvej vete konštatuje, ale dôkazy neponúka:

„...Taký tragický prípad sa nedávno stal v Karlových Varoch, kde zomrela žena po bodnutí včelou. Nebezpečný hmyz akoby začal vyhľadávať ľudské obydlia. V Trenčíne si sršne vybudovali hniezdo v obytnom dome uprostred mesta...V trenčianskej nemocnici každý deň ošetrí 1 - 2 pacientov, ktorých zasiahlo žihadlo. Štyroch dospelých a tri deti museli hospitalizovať. ...V pavilóne interného oddelenia tejto nemocnice majú osy hniezdo pri okennom ráme jednej z izieb. V sobotu doštípali aj primára interného oddelenia Mariána Kaščáka...“

To je všetko pekné, ale kde je porovnanie ukazujúce, že teraz je toho hmyzu viac a že je nebezpečnejší ako doteraz? Nikde.

27. 8. 2003

A je tu ďalšie zdražovanie – či to isté?: „Zdražie bravčové, neskôr aj chlieb,“ hlása hlavný titulok dňa Pravdy. Autor vychádza z tvrdení roľníkov i spracovateľov, vyslovil sa aj minister pôdohospodárstva. Jediný citovaný obchodník však nič nepotvrzuje, necháva to na rokovania. Článok začína:

V októbri zdražie kilo bravčového mäsa o šesť až desať korún. Pohne sa aj cena hydinového mäsa, masla, tvrdých syrov. Chlieb zdražie v okamihu, keď sa mlynárom minú staré zásoby múky, ktoré sa po žatve odhadovali na tri mesiace. Pripravované zdraženie, ktoré až doteraz tlmili obchodníci, vyvolalo katastrofálne sucho a neúroda obilnín a krmovín, ktoré nepostihli len Slovensko, ale celú Európu.

Takže obchodníci doteraz ceny tlmili a prečo by to nemali robiť naďalej?? Autor odpoveď neponúka – hoci by mal. 18.júla totiž v Pravde napísal podobný ohurujúci článok s titulkom „Po pive zdražie chlieb aj bravčové“:

Po ohlásenom zdražení piva môžu Slováci v auguste rátať aj s vyššími cenami chleba, bravčového mäsa a kurčiat. Ako prvé má zdražiť bravčové...Dražšie o niekoľko korún sa bude nakupovať aj chlieb...Hlavnou príčinou rastu cien potravín je zvýšenie cien na českom trhu, ako reakcia na katastrofálne sucho...

No a – zdraženie chleba a bravčového sa akosi nekonalo. Novinár po 2 mesiacoch píše:

Za bravčové môže spotrebiteľ zaplatiť už začiatkom októbra o 5 - 10 korún viac. Taký je odhad riaditeľky Zväzu mäsiarov Edity Ohrablovej. „Máme snahu zvýšiť ceny bravčového mäsa, ktoré nakupujeme drahšie od poľnohospodárov, obchodníci však doteraz zvýšenie odmietali,“ uviedla Ohrablová.... Chlieb sa mal podľa [riaditeľa Zväzu pekárov] už niekoľko mesiacov predávať drahšie najmenej o 1 až 1,50 koruny za kilogram kvôli drahšej energii a pohonným látkam. Obchod na zvýšenie cien však nepristúpil.

23. 9. 2003

ANO vs KDH: sa sporili o zákone o špeciálnom súde a prokuratúre. Novinárka z Pravdy videla súboj takto:

včera - „Ruskova aliancia ustúpila kresťanským demokratom“

„Ruskova aliancia ustúpila požiadavkám ministra z KDH Daniela Lipšica. Koalícia sa tak po dlhých hádkach dokázala dohodnúť na presadení zákona o špeciálnom súde a prokuratúre...“

dnes – „ANO zmiernila zákon o špeciálnom súde“

„Špeciálna prokuratúra a súd, ktoré vzniknú od prvého mája, nebudú preverovať politikov za ich činy, ktoré spáchali, keď neboli v ústavnej funkcii. Vyšetrovaniu špeciálneho úradu sa tak vyhne napríklad aj Pavol Rusko v kauze vydierania podnikateľa Františka Mojžiša. Návrh, aby sa špeciálnemu úradu obmedzili právomoci v súvislosti s kauzami politikov, dala ANO. Tým podmienila svoju podporu zákonu o špeciálnom súde a prokuratúre....“

Kto komu teda ustúpil? Čo tak použiť slovo kompromis a napísať to v jednom dobre spracovanom článku?

23. 10. 2003

BASIC MATH WATCH

Príklady matematických prešľapov.

Koľko stojí euro v Pravde?: Podľa uverejneného kurzového lístka NBS to je 41,73 Sk. V článku o France Telecom stojí euro 40 Sk („...pôžičkou vo výške 9 miliárd eur – zhruba 360 miliárd korún.“). V článku o dotáciách pre farmárov stojí zase euro 46,3 Sk („...by sa objem dotácií dostal na úroveň 410 mil. eur, teda zhruba 19 miliárd korún.“). Zhruba ako zhruba.
6. 12. 2002

Ako zdražiel chlieb podľa denníka Pravda: „Kilogram chleba zdražiel o štyri koruny,“ informuje titulok Pravdy. Hneď prvá veta článku ale hovorí niečo iné:

„Chlieb aj mlieko nakupujú Slováci v novom roku vo väčšine predajní drahšie, pričom zvýšenie cien dosť kolíše podľa obchodných systémov.“

Dva články o drahšom chlebe majú viacero zdrojov: „čitateľka z obce pri Piešťanoch“ – chlieb drahší o 3-4Sk, Obchod Teta v Bratislave – chlieb drahší o 3-4Sk, Tesco v centre Bratislavy – cena nezmenená, Tesco hypermarket v Bratislave – cena nezmenená, Jednota v Nitre - cena nezmenená, Vamex v Košiciach – chlieb drahší o 2Sk.

Čo teda z toho vychádza? Suma-sumárum, podľa Pravdy „kilový bochník stojí priemerne o 3-4 koruny viac ako v decembri 2002...“

(A to príklady z Tesca by mali mať najväčšiu váhu, lebo určite majú ďaleko väčší obrat ako tie ostatné príklady.)

3. 1. 2002

Zdravotnícka matematika: „Pacienti zaplatia viac, ako si myslí minister Zajac,“ znie titulok článku v Pravde. Dôkaz? Zajac povedal, píše Pravda, že na nových poplatkoch sa výdavky pacientov „zvýšia priemerne len o 53 korún mesačne.“ O koľko sa teda pacientom v priemere tie poplatky skutočne zvýšili? Autorky to neuvádzajú. Píšu akurát o dvoch príkladoch, kde je to zvýšenie 120, respektíve 80 korún. Čo to má spoločné so Zajacovým tvrdením mi vôbec nie je jasné. Priemer je priemer, niekomu sa poplatky zvýšia viac, niekomu menej, kde je problém?

18. 11. 2002

Ceny obedov v školách: Denník Pravda tiež ohlasuje, že „Žiaci sa stravujú drahšie, školy zvýšili ceny.“ V celom článku sa spýtali 14 ľudí, riaditeľov škôl, šéfov krajských odborov školstva, či vedúcich školských jedální. Z nich, ak dobre počítam, 2 (slovom DVAJA) potvrdili zvýšenie cien, 4 ceny nezvýšili, ale zvýšenie plánujú na február či marec a 8 (slovom: OSEM) opýtaných zvýšenie nevyhlásilo, ale ani nepotvrdilo.

15. 1. 2002

Včerajšia autohavária: Podľa SME sa zrazilo „takmer sedemdesiat áut,“ podľa textu k hlavnej fotke Pravdy to bolo „približne sedemdesiat vozidiel“ a podľa titulku Pravdy „sa zrazilo 76 áut.“ Približne 70 a ešte približnejšie 80.

21. 1. 2003

Ako ten čas rýchlo beží: Pravda píše:

„Štrajk železničiarov ochromí na budúci týždeň v stredu dopravu na 6 hodín. Od tretej do šiestej hodiny ranej sa na celom Slovensku zastavia všetky vlaky.“

24. 1. 2003

Koľko ľudí príde o prácu: „V hlinikárni stratí prácu takmer päťsto ľudí,“ znie titulok v regionálnej časti Pravdy. V samotnom článku ale autorka už píše, že „plánujú prepustiť viac ako 430 zamestnancov.“ Tá istá, no skrátená správa je aj v ekonomickej časti Pravdy, tentoraz s titulkom „Hlinikáreň prepustí vyše 400 ľudí.“

25. 1. 2003

Basic math watch: Pravda cituje správu TASR s titulkom „Ficovi dôveruje takmer tretina občanov.“ Daný prieskum MVK hovorí o čísle 29,0. To je stále bližšie k jednej štvrtine ako k jednej tretine, nie?

28. 5 20.03

Neporovnateľné čísla z EÚ referendum: zverejňuje tak SME ako aj Pravda v tabuľkách na prvých stranách. Účasť je v poriadku, ale problém je v tom, že náš štatistický úrad podiel hlasov za a proti vypočítava zo všetkých účastníkov referenda, vrátane neplatných hlasov, kým ostatné krajiny vykazujú hlasy za a proti len z odovzdaných a zároveň platných hlasov, čo je o niečo nižšie číslo (a preto je u nich na rozdiel od Slovenska všade súčet hlasov pre a proti rovný 100%). Aj jeden aj druhý prístup je legitímny, len ich netreba zmiešavať. A tiež ich treba správne používať. Tvrdenie Mareka Chorvatoviča zo SME, že „za vstup do únie hlasovalo 77,3 percenta tých, čo prišli voliť“ je totiž nepravdivé práve preto, že to platí pre ľudí, čo prišli voliť a odovzdali platný lístok. Inak „za“ hlasovalo 75,6% všetkých zúčastnených.

16. 6. 2003

Basic math watch: „Za dlhy železníc každý zaplatí 10 000 korún,“ znie hlavný titulok Pravdy článku novinárky, ktorá píše:

„Až 48 miliárd korún zaplatí štát za dlhy oboch železničiarских podnikov. Každý občan Slovenska bude musieť prispieť na zlepšenie situácie železníc takmer desiatimi tisíckami.“

Takmer, takmer...Ved' je to 8 900 Sk na hlavu. Keď v stredu Pravda písala, že minimálna mzda sa má zvýšiť o 380Sk, prečo to nezaokrúhlila na 500Sk??

27. 2. 2003

Basic math watch: TREND ráta:

...napriek deklarovaným splneným normám Slovnaft platí za znečistenie životného prostredia čoraz viac. V roku 2003, podľa údajov Okresného úradu Bratislava II – Ružinov, rafinárska spoločnosť odvedie takmer dvojnásobok oproti predchádzajúcemu roku. Svedčia o tom aj platby za prvý polrok 2003 vo výške 40 miliónov korún, kým vlani za celý rok zaplatil 54 miliónov.

No, práveže nesvedčí: $2 \cdot 40 = 80$ a $80/54 = 1,48$. A po odrátaní inflácie je to ešte menej.

22. 9. 2003

Basic math watch: Novinár z Pravdy približuje čitateľom vývoj inflácie:

„Podľa Štatistického úradu SR v septembri stúpili ceny o pol percenta. Znamená to, že napríklad priemerný nákup, ktorý stál v auguste tisíc korún, v nasledujúcom mesiaci zdražel o 50 Sk.“

A nie náhodou o päť korún??

8. 10. 2003

NEDOSTATOK EKONOMICKÉHO ZMÝŠĽANIA

Vysoko problematickým sa javí nevedomosť základných ekonomických súvislostí, hlavne pri financovaní služieb cez štátom. Častým je nazeranie na ekonomickú výhodnosť určitého projektu ignorovaním skrytých nákladov či benefitov.

Zadĺžené školy: Podľa titulku Pravdy „Stredné školstvo je zadĺžené až po uši.“ Ale článok poskytuje len číslo 763-miliónový dlh stredných a základných škôl dokopy za prvý polrok 2002. Ako je to teda so základným školstvom? A je tá výška zadĺženia naozaj hrozivá? Aký je pomer dlhov k celkovému rozpočtu základného a stredného školstva v jednom polroku? Je to iné ako minulé roky? V článku odpovede nie sú.

6. 8. 2002

Poistenie proti povodňam: je témou článku SME.. Autori čitateľa akosi stále presviedčajú, že mnohé české i slovenské firmy podceňujú riziko povodní a nepoistujú sa. Nepoistiť sa ale neznamená podceňiť. Stačí odlišný náhľad na riziko a cenu jeho poistenia. Sú všetci reportéri SME poistení proti všetkým možným druhom rizika, ktoré poisťovne ponúkajú? Asi nie. Jednoducho si nemyslia, že im to stojí za to poistiť sa na všetko (alebo na to nemajú). Každý vidí riziko ináč.

23. 8. 2002

Turistická štatistika: je komplikovaná vec. Ako zistiť príjmy, návštevnosť? SME tvrdí, že „štatistické údaje hovoria, že za prvých šesť mesiacov u nás turisti nechali o 30,6 percenta viac peňazí ako za vlaňajší prvý polrok.“ Peňazí? Koruny, eurá či forinty? A kto to hovorí, aký zdroj, akým spôsobom boli údaje získané?

26. 8. 2002

Dražšie lieky, horšie pre pacienta: tvrdí článok v Pravde. Okrem zaujatého titulku to ale samozrejme nie je celá pravda, nízke ceny môžu totiž viesť aj k nedostatku tovaru, čo asi pacienti tiež príliš neocenia. Autorka tento argument aj uvádza od zástupkyne farmaceutických výrobcov, ale akosi ho ignoruje.

4. 9. 2002

Financovanie diaľnic: sa po voľbách zmení, tvrdí titulok článku v Pravde. Prečo? Lebo to sľubujú takmer všetky strany, píše autorka. Je zaujímavé, že novinári, ktorí pravidelne informujú ako politici neplnia sľuby, nemajú na druhej strane problém brať ich výroky ako fakt. Kto je teda naivní, voliči? Okrem toho autorka porovnáva jablká s hruškami. Informuje nás, že predchádzajúca Mečiarova vláda investovala do diaľnic 26 miliárd Sk. Súčasná vláda za štyri roky vyše 34 miliárd.“ Keďže od roku 1995 sa ale ceny zvýšili o asi 60%, výdavky sa tak jednoducho nedajú porovnávať, nutné je ich prepočítať do tzv. stálych cien určitého roka ako základu. Napríklad, ak sa tie výdavky na diaľnice prepočítajú do cien roku 2002, v rokoch 1995-98 boli tie výdavky 37,5mld Sk, kým za posledné štyri roky za asi 37mld Sk. Porovnanie hneď vyzerá trochu ináč, však? Aspoň na ekonomických stranách novín by mali byť pojmy bežné a stále ceny samozrejmosťou.

14. 9. 2002

Zdieračská pravica: Najprv úvodný odsek z hlavného článku Pravdy s nadpisom „Každá nová vláda: Občan, budeš platiť!“:

„Slováci budú mať po nástupe novej vlády dražší život ako dnes. Ak sa k moci dostane pravica a vlády sa ujme KDH, SMK, SDKÚ, ANO, chystajú sa spoplatniť aj to, čo bolo doteraz zadarmo. V prípade, že bude chod krajiny určovať Smer Róberta Fica, časť nákladov za občana ponesie štát, ale vyberie to na daniach. Aj Smer však upozorňuje, že v niektorých oblastiach si občan bude musieť priplácať.“

Teda, tak či tak to bude zlé však. Čo to znamená že niečo bolo zadarmo? Že sa to platilo z daní. Takže občan platil tak či tak. Výsledok? Pravda takmer denne prináša články o nedostatku peňazí v školstve, zdravotníctve, o rozpočtovom deficite, o zadĺženosti Slovenska atď. Ale ak strany navrhujú tie peniaze navýšiť (respektíve efektívnejšie ich využívať, čo individuálne poplatky podporujú), autorky kričia, že občania na to zase len doplatia. Kto to má teda platiť, ak tie služby používajú len a len občania? (Individuálne poplatky vedú aj k vyššej spravodlivosti, lebo platí ten, kto služby využíva.) Ak si to ľudia nezaplátia, budú mať zlé školy, vysokú korupciu, rady v nemocniciach. O tom ani slovo.

Materiál Pravdy si tiež úspešne protirečí. Najprv tvrdí, že pri vláde pravice čaká Slovákov dražší život, neskôr cituje makroanalytikov: „Podľa viacerých ekonómov občanov ani nečaká pokles reálnej mzdy - len prechodné spomalenie jej nárastu na ekonomicky udržateľnú úroveň.“ Rast reálnej mzdy podľa

mojich vedomostí znamená lacnejší, nie drahší život. Takže jediní experti, ktorých reportérky oslovili, vyvracajú hlavné tvrdenie článku. Aj tak sa dá.

17. 9. 2002

Predaj pod cenu: Pravda tiež uvádza články o privatizácii zdravotníckych zariadení, v ktorých s nádychom škandálu informuje o predajoch „pod cenu.“ V prvom prípade ide o predaj za nižšiu cenu ako bola stanovená „účtovná“ cena. Keďže účtovná a trhovú cenu nemajú nič spoločné, ide o planý poplach za strany autorov. V druhom prípade bola cena predaja vraj oveľa nižšia ako odhadovaná trhovú. Ani tu však podozrenie nie je príliš oprávnené, lebo predaj bol uskutočnený s podmienkami (t.j. naďalej prevádzkovať polikliniku). Odhadovaná trhovú cena ale počíta s čisto komerčným využitím. Opäť teda nie je dôvod na znepokojenie, aspoň nie na základe argumentu, že predaj bol „pod cenu.“

21. 9. 2002

Sprostredkovatelia práce: sú podľa novinára z Pravdy „pochybní,“ lebo pre záujemcov o prácu z regiónov s nadpriemernou nezamestnanosťou sprostredkujú nižšiu mzdu, ako za rovnakú prácu dostáva napríklad Bratislavčan. Prečo by ale mali dostávať mzdu rovnakú, nie je celkom jasné. Majú predsa nižšie životné náklady v mieste bydliska. Ak by mzdy boli rovnaké, menej týchto dochádzajúcich pracujúcich by sa zamestnalo. Tak či tak, ide o slobodný kontrakt, nikto nikoho do podpisu zmluvy s agentúrou nenúti, či áno? Navyše v spravodajskom článku na pol strany nedáva, okrem jednej vety, agentúram žiadny priestor.

27. 9. 2002

Sebestačnosť nadovšetko: „Slováci vypijú viac vína, ako sú schopní vyprodukovať...a to napriek tomu, že podmienky na vypestovanie viniča a výrobu vína sú na Slovensku dobré,“ informuje čitateľov SME. Po prvé, či sú podmienky dobré či nie, je subjektívna záležitosť, reportér však nikoho necituje s takým názorom. Odkiaľ to teda vie? Po druhé, čo ak sú podmienky niekde inde lepšie ako dobré? Tak prečo to víno potom nedovieť? Modla sebestačnosti ešte stále straší. Prečo nedovieť, ak to niekto robí lepšie či lacnejšie? Či ideál je žiadny zahraničný obchod? Autor tiež tvrdí, že „Slovensko pestovanie viniča...dost' štedro dotuje.“ Ide o nejakých 140 mil. Sk. Čo to je štedro? Je 86mil. Sk štedro, alebo už nie? Opäť sa vlastný názor zmiešava so spravodajstvom. Chýba aj zdroj údajov v tabuľke.

10. 10. 2002.

Kto príde o výhody: „Slováci budú viac odkázaní sami na seba, prídu o výhody,“ informuje titulok článku v Pravde. Autorka ako príklady „výhod“ spomína štátom platené náhradné výživné, zákonnú ochranu zamestnancov v Zákonníku práce, neadresné sociálne dávky. Ale veď Slováci ako celok o nič neprídu, tie „výhody“ si platia z vlastného vrecka. Áno, niektorí na reformách stratia, iní získajú. Autori reformiem sľubujú, že Slovensko celkovo na nich získa. Uvidíme, počkáme si. Ak ale autorka vraví, že Slováci prídu o výhody, asi už vie, že to dobré reformy nebudú. Rád si prečítam jej názory v komentárovej časti, nie ale v spravodajskom článku.

10. 10. 2002

Čo nám kazí obchodnú bilanciu: Malá správa agentúry SITA uverejnená v SME hovorí o obchodnej bilancii v agroobchode. O deficite sa píše ako o negatívnej veci, čo je rovno aj v titulku „Zmrzlina a tabak kazia zahraničnú bilanciu.“ Negatívnou vecou (makroekonomicky či politicky) ale môže byť extrémne vysoký celkový deficit, alebo aj prebytok v obchode (povedzme nad 7-8% HDP), ale už nie pri čiastkových sektoroch, tam sa predsa mnohé deficity sčítavajú s mnohými prebytkami. Nevieť o štúdiách dokazujúcich, že obchodný deficit v zmrzline či tabaku vedie k nižšej životnej úrovni ekonomiky.

9. 11. 2002

Voľby a ceny bytov: podľa autorky z Pravdy nejako súvisia. Bohužiaľ, jej článok tvrdí z titulku „Po voľbách byty zdraželi, ...“ nepotvrduje. Dnešné ceny sú porovnávané s cenami z jari tohto roka a citovaní makléri nehovoria ani raz o vplyve volieb. Do článku sa dostali aj veľmi podivné neekonomické pojmy:

„...na jeden byt na predaj za **reálnu** cenu pripadá aj dvadsať či tridsať záujemcov.“ alebo „okamžite po zverejnení inzerátu na predaj bytov za „**rozumnú** cenu“ vzniká poradovník záujemcov.“

Reálna cena?? Rozumná cena?? Koľko korún to je, preboha? Ak vzniká poradovník, je to nižšia cena ako trhovú. Tabuľka priemerných cien bytov (asi trhových, nie rozumných) nemá zdroj.

20. 11. 2002

Naša inflácia vs životná úroveň: Medziročne je u nás inflácia 2,9%. „Oproti novembru 2001 sa na Slovensku žilo drahšie o 2,9 percenta,“ píše v článku SME o inflácii. O tom, či sa žije drahšie alebo lacnejšie, ale nevypovedá inflácia, ale reálne príjmy. Najbližšie porovnateľné číslo k tomuto údaju je

odhad reálnych miezd za celý rok 2002. Podľa ING Bank je to +6,3%. O toľko sa pracujúcim v priemere žije **lacnejšie** ako pred rokom.
10. 12. 2002

Sporiť či nie?: „Vlani bolo výhodnejšie si požiť, ako sporiť,“ píše Pravda. Ako vysvetľuje, keďže úroky šli minulý rok dole, pôžičky boli lacnejšie, no výnosy na vkladoch poklesli, takže sporenie sa až tak neoplatilo. To je ale dosť chybná úvaha. Pre záver, či sa sporenie/pôžičky oplatia viac či menej je totiž nutné porovnať nominálne úroky (tie v cenníku) s infláciou. Minulý rok klesla inflácia aj nominálne úrokové sadzby. Až reálne úrokové sadzby (očistené od inflácie) by nám mohli napovedať, či sa oplatí viac sporiť alebo si požívať.
11. 1. 2003

Byty vs rodinné domy: V hlavnom článku SME je aj konštatovanie: „Podľa Štatistického úradu sa v roku 2000 stavalo celkovo za takmer 69 miliárd korún, v roku 2001 už za 74 miliárd.“

Už? Po očistení o infláciu je to takmer totožná suma.
4. 4. 2003

Názory podnikateľov na korupciu: sú témou článku v SME. Vychádza z prieskumu kolegov od Transparency International Slovensko, ktorý bol...článok nám túto základnú informáciu neponúka. Mimochodom, v tabuľkách o indexe korupcie CPI chýba škála a označenie, aké číslo znamená najmenšiu korupciu a aké maximálnu.

V článku sa píše hneď v druhom odseku:

„Medzinárodný menový fond tvrdí, že zvýšenie korupcie o jedno percento môže znížiť výkon ekonomiky od 0,3 do 1,8 percenta, lebo do ceny tovaru sa premietajú úplatky.“

To znie zaujímavo – ale ako je tá korupcia podľa MMF meraná, teda čo narastie o jedno percento? Ako si to mám predstaviť?

Novinárka ďalej píše:

„Prieskum ukázal, že podnikatelia dávajú peniaze politickým stranám zo zisťných dôvodov. Zo stovky náhodne vybraných topmanažérov až 55 verí, že najčastejším motívom finančnej podpory politickej strany je snaha získať verejnú zákazku a iné výhody pre firmu.“

Zase: prvá veta nie je podložená tou druhou. Tá druhá totiž hovorí, ako to podnikatelia vnímajú, čo nemusí znamenať, že to tak aj je, ako tvrdí veta prvá (a podtitulok celého článku).
1. 8. 2003

Štátna pomoc podnikateľom: Novinárka z Pravdy píše o štátnom projekte finančnej pomoci malým podnikateľom v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou. Ide o 100 miliónov na 653 pracovných miest (v titulku zaokrúhlených na 600...) vytvorených na 5 rokov, čo mne vychádza na dotáciu asi 153 000 Sk na pracovné miesto. Dobré, aká je teda návratnosť tohto projektu? Aké sú skúsenosti s podobnými doterajšími projektmi? To majú byť základné otázky pri takýchto projektoch, v článku ani slovo.
19. 9. 2003

Ako stavať cesty na Slovensku?: Reportérka TRENDU kritizuje veľkú prevahu výstavby asfaltových ciest nad betónovo-cementovými cestami u nás, na rozdiel od zahraničia:

Česko používa moderné betónovo-cementové povrchy už takmer tridsať rokov a môže začať porovnávať. Záver je jednoznačný. Vstupné investície sú možno o desať percent vyššie, ale prevádzkové náklady na hotovú infraštruktúru sú nižšie o polovicu.

Zástupcovia rezortu dopravy aj štátneho investora – Slovenskej správy ciest však tvrdia, že sa musia sústreďovať na diaľničný program, ktorý je finančne poddimenzovaný...Takéto uvažovanie štátneho investora pripomína nákup lacného tovaru, ktorý sa rýchlo kazí a nie je elegantný...

No a? Ved' to môže byť celkom legitímna politika, keď nemáme na viac (trhové limity štátu na pôžičky), musíme si vystačiť s lacnejším produktom. Lacnejším pri stavbe, ale drahším pri údržbe, hovorí autorka. Fajn, ale nikde neuvádza, koľko teda stojí taký kilometer cesty a koľko jeho údržba. Bez týchto čísel nie je vôbec záver jednoznačný, nech je údržba jedného druhu cesty aj desaťkrát lacnejšia.
1. 10. 2003

Čo s nedostavaným divadlom: Pravda píše:

Vláda Mikuláša Dzurindu ponúkne na predaj novostavbu Slovenského národného divadla. Štát už pritom do nej investoval 3,3 miliardy korún.

Už pritom? Novinár stavia tie dve vety do protikladu. Že predávať je akosi divné, keď sme do toho už toľko dali. Písal som o tom už viackrát: pre rozhodnutie, či sa nejaká investícia opláti alebo nie, sú minulé náklady celkom nepodstatné. Správna otázka je budúci prínos versus budúce náklady (dostavanie plus údržba). Ak je ten prínos celkovo menší, tak to môžeme rovno aj darovať a budeme na tom lepšie, ako na to stále doplácať.

A pokiaľ ide o preinvestované peniaze, treba ich porovnať s predajnou cenou a ak je cena nižšia, žiadať od politikov vyvodenie zodpovednosti.

9. 10. 2003

Zálohovanie PET fliaš: Autorka z Pravdy napísala väčší materiál o pláne zaviesť zálohovanie fliaš ministerstvom životného prostredia. Obchodníci sú proti, zelení a ministerstvo za. Kaliská prvým nedáva slovo (len reprodukuje niektoré ich argumenty), druhým áno. To už prečo? Nikde v článku sa nespomínajú náklady na spotrebiteľov a obchodníkov. Novinárka spomína štúdiu obchodníkov o dopadoch zálohovania, priestor ale dáva len jej kritikom. Okrem toho píše, že zväz obchodu dostal na tú štúdiu od Recyklačného fondu „vyššie 840 miliónov korún.“ To vtipkuje ten fond, zväz či novinárka?

K téme napísala aj komentár podporujúci zálohovanie:

„...Zálohovanie PET fliaš určite nie je jednoduché.... Životné prostredie za to však stojí. Veď umelohmotné fľaše sa dnes povaľujú v lesoch, chránených územiach, v potokoch aj po uliciach. Pokiaľ totiž ľudia nemajú finančný motív, často sa ich zbavujú hociakde. Niektorí ľudia sú už uvedomelejší a použité PET fľaše odhadzujú do kontajnerov či osobitných nádob. Za ich odvoz a následné uloženie na skládku či zničenie v spaľovni sa však platí. Zálohovaním by sa pre občana teda skončilo dvojité platenie. Po novom by totiž zaplatil len zálohu, ktorá sa mu vráti. Vyprodukuje menej odpadu, čo samosprávam zníži náklady na jeho odvoz. Ekonomický prospech však nesmie byť jediným motívom...“

Autorka celkom ignoruje náklady obchodníkov na výber a skladovanie prázdnych fliaš, ako aj náklady spotrebiteľov (bezüročná pôžička obchodu, skladovanie). A teda žiadne dvojité platenie sa ani nemôže skončiť, za čisté životné prostredie sa platí tak či tak. V drahšom tovare či horších službách výmenou za čistejšie životné prostredie. Nič nie je zadarmo, to by už mohli vedieť všetci.

P.S. Pre novinárku mám návrh: komentár navrhujúci zálohovanie novín. Tiež sa dajú recyklovať, tiež špinia okolie, tiež sa väčšina vyhadzuje. Nech ľudia platia o 2Sk viac a staré noviny vracajú späť do stánkov. Ak platí jej logika na fľaše, platí aj na noviny.

17. 10. 2003

Ako zabezpečiť parkovné?: „Priateľ Jána Slotu výhodne podniká s mestom Žilina,“ znie titulok článku v SME. Slota je primátorom Žiliny, a tak novinári zacitili tunel:

„Ešte zaujímavejšia je však štruktúra samotnej firmy [ŽPS, ktorá vyberá parkovné v meste]. Mesto Žilina má v nej iba 25-percentné zastúpenie, kým firma SIRS 75-percentné. Predsedom predstavenstva SIRS je práve spomínaný Slotov kamarát... Päťdesiat percent vybraných peňazí za parkovanie bude určených na výstavbu parkovacieho domu, to znamená, že z peňazí za parkovanie sa vybuduje ziskový areál, patriaci spomínanej ŽPS. Jej 75 percent teda zabezpečí ľuďom okolo Slotovho priateľa... čistý zisk. To všetko vďaka nariadeniu mesta Žilina. Hovorkyňa spoločnosti Strelcová odpovedala na otázku, ako sa zisk bude deliť, vyhýbavo: „Predpokladaná návratnosť investícií je dvadsať rokov.“

Neviem, aký má kto problém s tým, že parkovné vyberá súkromná spoločnosť, kde má mesto „iba“ 25%. Aké iba? Možno ešte lepšie by bolo, keby mesto uzavrelo kontrakt s čisto súkromnou spoločnosťou. To, že Žilina má taký komplikovaný kontrakt s nejasnými nákladmi a prínosmi je zaujímavé a možno aj podozrivé, ale kým o tom nevieme viac, ani nič zlé. ŽPS teda dostáva polovicu vybraného parkovného, no kto povie, či je to málo alebo veľa? Koľko stojí manažovanie a vyberanie parkovného inde? SIRS dostane aj 75% podiel v novom parkovisku (žiadny čistý zisk, ako tvrdí SME). Tiež záleží od kontraktu a okolností, pre koho je to výhodné. Čo tak spýtať sa iných prevádzkovateľov parkovísk? Vyhrala to nová firma v tendri? Aké boli iné ponuky? To sú podstatné otázky a nie stavanie Slotu automaticky do zlého svetla. Autori v článku ničím nepodporujú tvrdenie o „výhodnom podniku“ Slotovho kamaráta z titulku.

V závere s kolegom píše:

„To, že bude parkovné vyberať súkromná firma, v ktorej má mesto iba menšinové zastúpenie, je reálny problém. Ako nám potvrdil námestník žilinského prokurátora Marián Ukrop, občania podali návrh prešetriť legálnosť vyberania poplatkov na okresnú prokuratúru.“

Akýže reálny problém? Za to, že nejakí občania to dali prešetriť? A prokuratúra vždy súhlasí s občanmi, či ako?

20. 10. 2003

Zajacova reforma: SME píše o návrhu zúženia bezplatnej lekárskej starostlivosti. Chýba mi lepšie vysvetlenie rozdelenia výkonov do rozličných kategórií. Nie je to aj o tom, že čím viac je pacient zodpovedný za svoju chorobu či zranenie (a čím menej ide o vrodenú poruchu), tým viac bude platiť? Autorka počíta, koľko zaškátulkovaných výkonov zo zoznamu ministerstva pôjde na akú úhradu – ale ved' to nie je vôbec podstatné, lebo jednotlivé výkony nie sú rovnocenné z pohľadu frekvencie výskytu ani nákladov. Lepšie sa to dá porovnať tak, že Zajac hovorí o spoluúčasti 5mldSk, pričom celý verejný balík na zdravotníctvo je 60mld (ešte presnejšie by bolo cez 70mldSk, s kapitálovými výdavkami a podobne) – teda spolufinancovanie v priemere 8,3%, respektíve okolo 7%.

Čo je podľa editorky SME veľa, súdiac z jej subjektívneho nepodloženého titulku „U lekára sa bude veľa doplácať.“ No a - aké sú argumenty, že je to veľa/málo?

28. 10. 2003

LOGIKA

Základné logické prešľapy v uvažovaní.

Čo s ňou, tou našou produktivitou: „Produktivita v USA klesá,” informuje nás SME a pokračuje: „Rast produktivity práce...v USA sa v druhom štvrtroku spomalil.” Spomalil, ale rastie, nie?
11. 8. 2002

Korupcia v grafoch: SME uverejňuje graf TASR o indexe vnímania korupcie v krajinách V4. Okrem gramatickej chyby v zdroji údajov (Transparency sa stala Transparenci) má graf len jednu chybu – nie je vôbec jasné, čo znamená. Neobsahuje totiž škálu a označenie, či vyššie číslo je menej či viac korupcie.
3. 9. 2002

Malíková v Rusku: Novinárka v Pravde v prvom odseku článku „Malíková odišla do Ruska, v strane chystajú jej pád” píše, že Malíková „odcestovala do Ruska za rodinou jej muža..” O štyri vety ďalej ale už informuje, že Malíková „je údajne v Rusku.” Nakoniec sa čitateľ dozvie, že „kde sa Malíková presne nachádza, nevedia ani v strane.” Čo teda naozaj zistila reportérka Pravdy?
27. 9. 2002

Serbinova ochranka: „Prokurátorovi Serbinovi sú ochrankári stále v päťach. Pri nákupoch, v kine, v reštaurácii,” informuje text pod fotkou k článku o ochranke prokurátora Serbina v SME. Samotný článok nám ale hovorí, že Serbin kinu „nikdy neholdoval” a že „skoro vôbec nechodí ani do obchodu.”
6. 11. 2002

Sobota: SME v článku píše:„...[grémium HZDS] prerokuje program dlho očakávaného sobotňajšieho republikového predstavenstva. To sa uskutoční v sobotu.”

To by bol teda podfuk, ak by sa sobotňajšie rokovanie uskutočnilo v nedeľu.
8. 1. 2002

Dôchodok v 65: V sobotňajšom článku v Pravde sa píše, že „až v 65 rokoch by mali odchádzať do dôchodku dnešní **štyridsiatnici**...väčšina občanov také radikálne predĺženie pracovného veku odmieta.” Dôkaz tvrdenia – prieskum verejnej mienky – nikde. K článku je ale malá anketa „Ste ochotní robiť do 65?“, kde všetci traja oslovení sú proti. Malým problémom je, že dvoch z nich sa zvyšovanie na 65 rokov vôbec netýka – majú 55 a 51 rokov (tretí má 48).
13. 1. 2002

Plus, mínus a nula: V rozhovore s podpredsedom HZDS Kozlíkom sa novinár zo SME pýta, čo hovorí na argumenty, že okrem iného má HZDS „mínusový koalíčný potenciál.” Mínusový?? Ak so mnou nikto nechce ísť do koalície, môj potenciál je nulový, ak všetci, tak 100%-tný, inak to je niečo medzi tým. Ale ako môžem mať mínusový potenciál??
8. 2. 2003

Kontrola ministerstva financií u colníkov: v roku 2001 zistila nedostatky za skoro miliardu korún, informuje článok v Pravde. O rok neskôr (už za ministra Hajnoviča) ministerstvo vyčíslilo nedostatky na asi 10 milión korún. Reportéri Pravdy to promptne nazývajú privieranie očí nad colníkmi, či „zametanie kauzy pod koberec.” To je možné, ale za predpokladu, že tá prvá kontrola bola správna a to druhé prehodnotenie chybné. Ak to bolo naopak, potom je ministerstvo v práve. Keďže článok neukazuje, prečo tá prvá alternatíva je pravdepodobnejšia, jeho závery sú nepodložené a nedôveryhodné.
8. 3. 2003

Dlhočizné zemetrasenie: Autor zo SME si splietol minúty so sekundami, všade píše o včerajšom 17 minútovom zemetrasení v Turecku. To vyzerá na nejaký svetový rekord...v skutočnosti išlo o 17 sekúnd, Pravda to má dobre.
2. 5. 2003

Možnosti nakazenia: Pravda píše:„Chov muchy tse-tse v areáli Slovenskej akadémie vied na bratislavskej Patrónke nemôže ohroziť ľudí ani dobytok. Pre Pravdu to uviedol vedúci entomologického oddelenia Ústavu zoológie SAV Milan Kozánek... Podľa neho je možnosť infikovania menšia ako nulová.”

No, ten interval možností/pravdepodobnosti je od 0 do 100, čo to tak asi môže znamenať možnosť „menšia ako nulová.“ U spisovateľa by som to ešte bral, ale u vedca?? Tuším na tie muchy si fakt bude treba dať pozor.

13. 5. 2003

Logický úsudok dňa: Novinárka z Pravdy napísala analýzu „Čo bude s koalíciou po potratoch.“ Ktovie, čo teda vlastne chcela povedať, keď v úvode pred vlastným odhadom vývinu situácie napísala:

„Koalíciu tak už o niekoľko dní, keď sa začne parlamentné zasadnutie, čaká roztržka, ktorej dosah si v tejto chvíli nikto netrúfa odhadnúť.“

10. 6. 2003

Autobusová tragédia pri Úhornej: SME píše: „Vodiča autobusu, ktorý v nedeľu ráno havaroval pri Úhornej, pričom zahynulo 11 ľudí, obvinili z trestného činu všeobecného ohrozenia... Príčina nehody pri Úhornej zatiaľ nie je objasnená, podľa polície vodič porušil zákon, keď vystúpil z autobusu a nezabezpečil ho klinom proti pohybu. Autobus začal cúvať z prudkého svahu a prevrátil sa. Na ceste do Úhornej je značka zakazujúca vjazd nákladným autám dlhším ako desať metrov. Riaditeľ dopravného inšpektorátu zo Spišskej Novej Vsi Milan Vaverčák si myslí, že „vodič nemal riskovať a vojsť na túto cestu.“ Políciálny riaditeľ v Spišskej Novej Vsi Vladimír Profant povedal, že na „vozidle sa nezistili žiadne technické chyby, v poriadku boli aj brzdy.“ Odborníci i vodiči sa zhodujú, že stav slovenských ciest i autobusov je zlý...”

Takže polícia obviní vodiča, technické problémy nezistené a novinári sa zrazu ocitli pri zlých cestách a autobusoch. Akosi sa tu stráca niť článku. Inak Pravda reportuje podobné fakty, dokáže sa sústrediť na ľudský faktor trochu dlhšie ako v SME (cituje zdroje na kvalitu vodičov), no aj tak sa zošmykne na stav ciest a autobusov až tak, že volá po zodpovednosti za ich zlý stav v komentári...

Dobre, vodičovi zlyhal motor, ale žiadny novinár sa nespýtal, či kvôli kopcu, alebo starému autobusu, alebo čomu – a polícia vraví, že autobus bol v poriadku. Prečo prišla reč na veci netýkajúce sa Úhornej mi teda nie je jasné.

Ale keďže sme tam – autori v SME pokračujú:

„Zlé sú aj slovenské cesty... „Stav cestnej siete na Slovensku je strašný,“ potvrdzuje aj riaditeľ SAD Košice Ľubomír Gerši. Najväčšie problémy sú podľa neho na východe. Nekvalitné cesty s množstvom jám ničia vozidlá, a tým aj hospodárenie dopravného podniku.“

Fajn, ale ten pán je riaditeľ firmy, ktorej autobus v tej Úhornej havaroval. Takže je to zjavne zaujatý zdroj na kvalitu ciest v tomto momente, ale keď už, tak nám to novinár mohol povedať, že o koho vlastne ide.

P.S. Pravda v skúmaní nehody píše:

„Názory na to, či môžu po ceste jazdiť aj autobusy, sa rozchádzajú. Podľa spišskonovoveského okresného policajného riaditeľa Vladislava Chrousta značka je určená pre nákladné automobily. Riaditeľ spišskonovoveskej dopravnej polície Milan Vaverčák, naopak, tvrdí, že zákaz sa vzťahuje aj na autobusy.“

Áký názov zvolila Pravda? „Pre autobusy platil zákaz.“

5. 8. 2003

Bono a vstup Británie do EÚ: SME o oslave vstupu do únie píše: Podľa tradície by mala známa osobnosť zo Slovenska vystupovať v mene krajiny pri vítaní do únie. Keď vstupovala do únie Veľká Británia, hovoril za ňu Bono z rockovej skupiny U 2.

Británia vstúpila do EÚ v roku 1973. Bono sa narodil v Dubline (Írsko) v roku 1960.

6. 10. 2003

Čo sa deje s dlhmi v zdravotníctve?: Všetky správy, čo som videl o stave zadĺženia zdravotníctva v prvom polroku, opakujú jedno a to isté – ako o tom píše aj titulok v TRENDE: „Dynamika rastu zdravotníckeho dlhu sa spomalila.“ Žiadny novinár neposkytol dôkaz, podobne ako ani článok:

„Rast zadĺženosti slovenského zdravotníctva sa v prvom polroku tohto roka spomalil. Ku koncu júna

dosiahla výška záväzkov po lehote splatnosti 27,9 miliardy korún, keď od januára stúpla o 3,2 miliardy korún. Nárast je to takmer o tretinu nižší, ako predpokladal rezort zdravotníctva.“

Aha, takže rast dlhov je nižší oproti očakávaniam ministerstva. Či boli očakávania o zvýšenej či zníženej dynamike sa už nedozvieme. Ale to je kľúčové na poznanie, čo sa to vlastne s dlhom deje. Ak čakám, že sa dlh zrazu zdesaťnásobí, nie je žiadny problém ohlasovať úspech – nárast pod očakávania... Inak podobne pochybný je samotný materiál ministerstva zdravotníctva, z ktorého sa tiež nedá doterajšia dynamika zistiť (chýba nárast dlhov za prvý aj druhý polrok 2002).

13. 10. 2003

ŠTATISTIKY, PRIESKUMY, REBRÍČKY

Nezvyčajne častým je dezinformovanie o výsledkov štatistických prieskumov. Určite nebude náhoda, že mnohokrát novinári interpretujú, či vhodne zaokrúhľujú štatistiky tak, aby im pasovali do ich článku...

Výročie augusta 1968: „August '68 mladým veľa nehovorí, Dubček áno,“ informuje nás titulok SME. Bohužiaľ, články k téme nič takéto nepotvrdzujú. Citovaný je prieskum (bez udania mena zadávateľa) v skupine 14-18 ročných, kde pre 43% august 1968 nič neznamená. Nedozieme sa však, ako je to pre celú slovenskú populáciu, takže nie je jasné, či sú mladí vôbec výnimoční alebo nie. Naopak, o popularite Dubčeka svedčí len všeobecný reprezentatívny prieskum, o mladých ani slovo.
21. 8. 2002

Ľud vs HZDS: Ak 54% ľudí si myslí, že účasť HZDS v nasledujúcej vláde by ohrozilo vstup Slovenska do NATO a EÚ, ale 46% si to nemyslí alebo nevie, dá sa o Slovákoch ako celku povedať, ako tvrdí titulok Pravdy, že „Ľudia sa obávajú účasti HZDS vo vláde?“ Problémom samotného článku je nesprávne používanie pojmu percento. Ak v júli sa účasti HZDS obávalo 51% ľudí, v auguste už 54%, nejde o nárast o tri percentá, ale o tri percentuálne body. Nárast o tri percentá by znamenal výsledok 52,5%, čo asi ale článok povedať nechcel..
22. 8. 2002

Korupcia na súdoch: SME referuje na základe materiálov Transparency International Slovensko (TIS), že „vnímanie korupcie... na súdoch, prokuratúre a polícii sa u občanov výrazne zhoršilo.“ Vychádza z výsledkov prieskumu Focusu pre TIS-ku. Tie ale ukazujú, že v porovnaní s rokom 1999 bolo vnímanie korupcie na súdoch a prokuratúre v roku 2002 v podstate rovnaké, v rámci štatistickej chyby (úplatky za veľmi rozšírené považuje 60% ľudí oproti 58% pred 3 rokmi). Pri polícii je nárast o 5 percentuálnych bodov (z 50% na 55%). Tak či tak, určite sa nedá hovoriť o „výraznom“ zvýšení.
30. 8. 2002

Konzervatívni Slováci: „Na Slovensku ešte stále prevláda názor, že manželka by mala byť mladšia ako manžel,“ informuje SME. Po prvé, spojenie „ešte stále“ je subjektívne, teda nepatričné v spravodajstve (podobných „len“ a „až“ je v texte viac). Po druhé, z čísel v tabuľke vyplýva, že táto informácia je nepravdivá: podľa výskumu 50% Slovákov nevedí, keď je žena staršia ako muž. Koľkým to vadí, ťažko povedať (zvyšok asi tvoria ešte odpovede neviem, či je mi to jedno) - ale prevládajúci názor to asi nebude
17. 9. 2002

Drahsie bývanie: SME informuje, že bývanie bude priemernú slovenskú rodinu budúci rok stáť „o 13,3 percenta viac ako v tomto roku,“ kým príjem domácností by mal porásť len o asi 7%. Je fajn, že takého porovnanie čitateľov dostane, nielen automaticky čísla o zdražovaní. Problémom ale je, že tých 13,3% je zvýšenie oproti minulému roku, nie tomuto (teda 2003/2001), ako to aj dokladuje priložená tabuľka. Celkom nerozumiem, prečo tá štúdia rok 2002 nevypočítala, takto je v tom chaos.
16. 10. 2002

Chcú homosexuáli odísť zo Slovenska?: Článok v SME sa začína vetou: „Zo Slovenska by najradšej emigrovalo až 76% homosexuálov a bisexuálov.“ Detaily o prieskume sú len v rámečku pri hlavnom článku. Medzi inými aj ten, že prieskum je nereprezentatívny, navyše bol robený samotnou záujmovou skupinou neheterosexuálov. Ak sa už novinár takéhoto prieskumu chytá, mal by to hneď uviesť vo vete s číslami, čitateľ je tak podvedený až kým sa dostane k rámečku, ak sa tam vôbec dostane.
18. 10. 2002

Zdvojnásobenie nájomného: znie hrozivo. SITA správa v SME akurát nespomína, že ide o 3% bytov na Slovensku, ako o tom píše komplexnejšia správa TASR v Pravde. Titulok v SME „Nájomné sa zdvojnásobi“ teda nevystihuje 97% bytov... To isté platí pre titulok v Pravde, ktorý je navyše ešte aj logicky nesprávny: „Navrhujú dvojnásobný rast nájomného.“ Nie dvojnásobný rast, ale zdvojnásobenie. Nikto predsa predtým nenavrhol 50% rast nájomného, či áno?
26. 10. 2002

Pokazený detektor lži: Novinárka Pravdy uviedla hneď v prvej vete hlavného článku vydania nepravdivú vetu. Tá znie:

„Na rozdiel od bežných ľudí si poslanci na budúci rok znovu finančne priplesia.“

Podľa návrhu štátneho rozpočtu by poslancom vraj mal stúpnuť plat o 5%. Lenže bežným občanom by mal v priemere podľa ekonomických analytikov plat vzrásť o 6-8% (v oboch prípadoch hovoríme o tzv. nominálnom raste, teda jednoduchom podiele platu v budúcom roku delené platom v tomto roku).

Inak poslancom rastú platy pomalšie ako v priemere Slovákom od minulého roku, budúci rok by to teda bolo tretí rok po sebe. Naopak v rokoch 1998-2000 platy poslancov rástli o niečo rýchlejšie ako priemerné mzdy v hospodárstve.

Platy: Poslanci vs Občania (nominálny rast v %)

1998:	13,1	- 9,6	
1999:	8,7	- 7,2	
2000:	7,0	- 6,4	
2001:	6,5	- 8,3	
2002:	8,2	- 9,8	
2003:	5,0	-	6,0 až 8,5

Zdroj: Slovak Press Watch, Pravda, ING Bank www.ingfn.sk 2002 – odhad, 2003 – predpoveď
15. 11. 2002

Slováci o NATO: Pravda opäť raz prináša pozoruhodný titulok o prieskume verejnej mienky (zo správy TASR): „Občania veria, že členstvo v NATO nám prinesie výhody.“ Vážne? Myslí si to 40% ľudí. Ale spolu 56% si myslí, že buď výhody budú rovnaké ako nevýhody, alebo tie nevýhody dokonca prevážia. V čo teda občania veria? Z článku sa ani nedozvieme, kedy sa vlastne ten prieskum konal (podľa SME minulý víkend).

27. 11. 2002

Úniky na daniach: „Dane neplatia hlavne bratislavské firmy,“ informuje titulok k správe ČTK v SME. Tá informuje, že pri krátení daní „najviac škôd spôsobili daňové subjekty v pôsobnosti úradu v Bratislave, ich výška dosiahla až 855 miliónov.“ Po prvé, ten úrad v Bratislave má na starosti celý západoslovenský kraj, nielen Bratislavu (ďalšie dva úrady sú v Banskej Bystrici a v Prešove). Po druhé, pokiaľ viem, tak západoslovenské firmy aj najviac daní v pomere k celku odvádzajú, takže vôbec nie je jasné, či sú aj najušilovnejšie v krátení daní, ako na to navádza titulok.

3. 12. 2002

Dôvera k politikom: Podľa titulku Pravdy v správe TASR „Dôvera k lídrom strán klesá, výnimkou je Fico.“ Ale priložený graf hovorí o niečom inom. Po prvé okrem pádu dôvery v Dzurindu a nárastu dôvery v Kukana sú zmeny v rámci štatistickej chyby. Po druhé, medzi lídrami zaznamenal najväčší nárast – ak to vôbec je nejaký reálny nárast - Vladimír Mečiar (z 18,1 na 19,5%), nie Róbert Fico (z 25,7 na 26,7%). Fico teda nie je výnimkou. A dôvera v Bélu Bugára tiež nijako neklesla – zmena z 12,9 na 12,7% je celkom bezvýznamná.

4. 2. 2002

Porovnanie škôl: Martina Kubánová, ktorá sa venuje bližšie školstvu, ma upozornila ešte na jeden zlý titulok článku vo včerajšej prílohe SME o školách: „Osemročné gymnáziá horšie ako ZŠ.“ Dôkaz? Autorka píše o výsledkoch testov, slovo dáva hlavnému školskému inšpektorovi Rosovi:

„Merania robí inšpekcia paralelne na žiakoch deviateho ročníka základnej školy a kvarty osemročných gymnázií a tie potom porovnáva. Chceli sme vedieť, či selektovanie detí do osemročných gymnázií objektívne prináša zdvih poznávacej úrovne,“ vysvetľuje Rosa. A výsledok? „Ukazuje sa, že asi tretina osemročných gymnázií je horšia ako polovica najlepších základných škôl.“

Takže tretina je horšia ako polovica, čiže dve tretiny sú lepšie alebo rovnaké ako polovica – kto je teda lepší, 8-ročné gymnáziá alebo ZŠ?? Nehovoriac o tom, že sa testovali deviataci ZŠ a ôsmaci (kvartáni) z tých gymnázií. A novinárka takýto „dôkaz“ nekriticky zhltnie a hodí to na čitateľov aj s titulkom.

12. 2. 2003

V čom to zase zaostávame: SME (príloha Počítače) píše o postavení Slovenska v rebríčku krajín podľa využívania nových technológií pod titulkom „Slovensko zaostáva stále viac“:

„Slovensko sa v rebríčku 82 krajín umiestnilo na 40. priečke a oproti vlašajšiemu 33. miestu tak zaznamenalo výrazný pokles. Za uplynulý rok nás v rebríčku preskočili napríklad Poľsko a Lotyšsko a spomedzi desiatich krajín pripravujúcich sa na vstup do Európskej únie je na tom horšie už len Litva.“

Je to ale trochu inak. Samotná tohtoročná správa varuje pred porovnávaním s minuloročným rebríčkom, lebo sa zmenila váha indikátorov (napr. vyššiu váhu dostali vládne služby, v ktorých je Slovensko relatívne slabé). Okrem toho minuloročný rebríček mal len 75 krajín, teraz má 82, takže pokles nemusí znamenať vyššie zaostávanie. A tvrdenie, že sme spomedzi 10 kandidátskych krajín druhí najhorší, je tiež dostatočne nepodložené, lebo Malta ani Cyprus v hodnotení vôbec nie sú...

Okrem toho si autor článku pomýlil južnú a severnú Kóreu, ako na to upozornil jeden online čitateľ:

Využitie internetu a najmä širokopásmového internetu je najintenzívnejšie v Severnej Kórei (14.)
6. 3. 2003

Geografia a kriminalita: Autor v hlavnom článku dňa SME „Najviac ľudí odsúdili na východe“ pátra po príčinách vyššieho počtu odsúdených v krajoch východného Slovenska ako v strede či na západe krajiny. Viacerí experti hovoria o inom prístupe polície, či inom type kriminality.

Mňa napadá ešte jedna vec. Kriminalita je dosť previazaná aj na vek, teda čím viac ľudí v skupine 18-30 rokov (hlavne mužov), tým býva kriminalita vyššia. A východné kraje majú najmladšiu populáciu.

Inak robiť závery z priloženej tabuľky porovnávajúcej počty odsúdených podľa jednotlivých krajov nie je celkom šťastné. Kraje majú predsa rôzne počty obyvateľov a najväčšie kraje sú Prešov a Košice, najmenšie Trnava a Bratislava. Ak by teda aj kriminalita bola všade rovnaká, východ stále vyjde najhoršie. Faktom ale je, že aj po prepočítaní na počet odsúdených na jedného obyvateľa je na tom najhoršie košický kraj. Druhý najhoršia je ale už potom Banská Bystrica, nie Prešov.

1. 4. 2003

Konkurencieschopnosť Slovenska: sa znížila, hovorí krátka správa od agentúry SITA v Pravde, „Slovensko kleslo v rebríčku krajín“, hlása titulok správy ČTK v SME. Obe správy sú zavádzajúce. Ide o porovnanie krajín a regiónov švajčiarskym inštitútom. V roku 2003 je Slovensko na 27. mieste medzi menšími krajinami a regiónmi, pred rokom bolo na 23. mieste. Áno, je to rebríčkový pokles. Lenže v tomto roku pribudlo do hodnotenia 5 nových regiónov (ako napr. Bavorsko), ktoré tam predtým neboli a všetky sú teraz pred Slovenskom. Bez nich by SR bolo na 22. mieste, teda jeho konkurencieschopnosť medzi krajinami sa za posledný rok **zvýšila** o jedno miesto (predbehnutie Slovenska) a nie znížila.

15. 5. 2003

Titulok dňa: v článku SME: „Dunaj zažíva najsuchší júl za posledných 103 rokov.“ Odborníčka z článku hovorí niečo iné:

Hydrologička Danica Lešková zo Slovenského hydrometeorologického ústavu hovorí, že júl býva pre Dunaj zvyčajne najvodnatejším mesiacom. „Taký malý prietok, ako bol napríklad v utorok, nebol v júli za posledných 103 rokov.“

Teda ten utorok bol najsuchší júlový deň za posledných 103 rokov, o doterajšom priebehu júla čísla článok nedáva.

18. 7. 2003

Očakávania Slovákov od vstupu do EÚ: „Ľudia čakajú od únie menej“, znie zavádzajúci titulok krátkej správy v Pravde o prieskume Štatistického úradu:

„Viac ako tretina občanov očakáva od vstupu Slovenska do Európskej únie menej pozitív ako pred piatimi rokmi. Naopak, väčšie zlepšenie ako pred piatimi rokmi očakáva od únie 18 percent občanov. Takmer tretina občanov svoje predstavy nezmenila a 12 percent ľudí nemá žiadne kladné očakávania.“

Teda takmer polovica má rovnaké alebo väčšie očakávania, niečo cez tretinu nižšie očakávania, zvyšok je nejasný. Z toho sa pri všetkej snahe nedá zovšeobecniť, že ľudia čakajú menej.

28. 8. 2003

Odklon verejnosti od politikov: SME píše: „Tretina obyvateľov Slovenska nedôveruje nijakému politikovi. Podľa najnovších prieskumov verejnej mienky 33 percent ľudí nesympatizuje so žiadnou politickou stranou či hnutím. Nedôvera k politikom a politickým stranám narástla od januára o sedem percent. Najnovší septembrový prieskum pritom ešte neodráža kauzy, čo v posledných dňoch rieši vládna koalícia.“

Tak po prvé, nie tretina, ale 28,9% nedôveruje nijakému politikovi - čo je skôr štvrtina ako tretina. Po druhé, nedá sa povedať, že nedôvera k osobám politikom (na rozdiel od politických strán) rastie. V

januári to bolo 33,3%, teraz je to 28,9%, počas roka to kolísalo hore aj dole, ale jasný trend tam nie je, ak berieme do úvahy štatistickú chybu. Po tretie, titulok podružného článku „Počet ľudí, ktorým sa nechce voliť, u nás stúpa“ je tiež problematický. Článok neponúka dôkaz, len sa odvoláva na Haulíka z agentúry MVK. Čísla agentúry Focus, ktoré SME pravidelne zverejňuje, však hovoria, že voliť by nešlo teraz 16,2% (v SME v stredu, nie online) oproti 16,5% v marci či 15,8% v januári.
19. 9. 2003

Ako je to vlastne s našou finančnou situáciou: Štatistický úrad vydal minulý týždeň správu z reprezentatívneho prieskumu, kde sa pýtali ľudí na zmenu ich finančnej situácie za posledný rok. Pravda priniesla krátku správu TASR „Ľudia si myslia, že ich finančná situácia sa zhoršila“, SME uverejnil správu TASR pod titulkom „Uskromniť sa mieni 62%.“ Dnes píše o prieskume SME aj na prvej strane pod názvom „Ľudia sa po zdražení uskromnili.“ Všetky tieto titulky hovoria o niečom inom ako samotný prieskum – a zhodou okolností vykresľujú situáciu horšie, aká v skutočnosti podľa prieskumu je.

Po prvé, 51% ľudí z prieskumu tvrdí, že sa ich situácia nezhoršila (nezmenila alebo zlepšila), 48% hovorí o zhoršení. Ako sa dá z toho urobiť záver, že „ľudia si myslia, že ich finančná situácia sa zhoršila?? Pol na pol, nie?

Po druhé, podľa prieskumu sa síce mieni uskromniť 62%, ale nie všetkých respondentov, ale len z tých 48%, ktorým sa situácia zhoršila: $62\% * 48\% = 30\%$ všetkých respondentov teda hovorí o plánovanom uskromnení sa. A tak aj tretí titulok je zavádzajúci (rovnaký problém má graf a popis k obrázku k článku) – navyše je v minulom čase, a to prieskum ani nezisťoval, ide o plány do budúcnosti.
30. 9. 2003

Učiteľia vs priemerná mzda na Slovensku: Pravda k sporu o navýšenie plátov učiteľov píše:

„Učiteľia sa ani na budúci rok nepriblížia k priemernej mzde na Slovensku - 14 200 korún. S platom 11 602 korún zaostávajú za ňou skoro o tri tisícky.“

Autorka uvádza priemery za 2. štvrťrok 2003 za celé Slovensko (v skutočnosti 14 118 Sk...) a za všetkých ľudí v školstvo (v skutočnosti 11 604 Sk). Školstvo sa ale rovná učiteľia PLUS kopa nepedagogických funkcií, väčšinou s nižšími plátmi). Posledné čísla o platoch samotných učiteľov sú dostupné len za rok 2002. Ich priemer bol 13 407 Sk. Priemer celého hospodárstva bol 13 511 Sk. Teda priblíženie sa stalo realitou už minulý rok (v roku 2001 mali učiteľia v priemere o 800 Sk nižšie platy ako slovenský priemer). Debatovať o adekvátnej výške plátov pre učiteľov je dobré a dôležité. Prečo ale neuviesť korektné čísla?

P.S. Tá debata o zvyšovaní plátov učiteľov v budúcom roku sa netýka vysokých škôl. Bez nich boli priemerné platy učiteľov v roku 2002 približne 13 000 Sk.
11. 10. 2003

Titulok dňa: „V Rimavskej Sobote pribúda týraných žien,“ hlasá titulok Pravdy. Článok však nič také netvrdí:

„V okrese Rimavská Sobota má viac ako polovica žien osobné skúsenosti s domácim násilím a týraním zo strany svojich partnerov. Vyplýva to z dotazníka, ktorý bol doručený náhodne vybraným ženám z regiónu...“

Trend (nárast, pokles, bez zmeny) je jedna vec, aktuálny stav druhá vec. Titulok hovorí o trende, článok len o stave. Inak ten dotazník z popisu vôbec nevyzerá na reprezentatívny prieskum, takže to tvrdenie o polovici žien by som vôbec nebral vážne.
22. 10. 2003

INÉ ETICKÉ A PROFESIONÁLNE PROBLÉMY

Nekonzistentnosť názorov novinárov, neochota priznať si chyby, či nedostatok nadhľadu.

Iracká demokracia: Ľudia znalí veci tvrdia, že Irak je diktatúra. Ak je to tak, prečo SME dáva rozhodnutie irackého bábkového parlamentu na prvú stranu, ako keby išlo o demokratické rozhodovanie? Priestor téme venuje aj Pravda. Oba denníky síce informujú, že v konečnom dôsledku rozhodne Husajn, ale tým pádom nie je jasné, načo tomuto kváziparlamentu venujú priestor. Kompletnejšie správy BBC či AP v The New York Times aspoň spomínajú, že Husajn má v „parlamente“ svojich ľudí a že jeho vyhlásenia používa ako kryt pre svoje činy. Človek by čakal, že novinári z postkomunistickej krajiny sú proti totalitnej propagande rezistentní, ale čo už. Dočkáme sa v slovenských denníkoch správ o rokovaníach kubánskeho parlamentu?

12. 11. 2002

Prístup k čitateľom v Domine fórum: som už kritizoval viackrát. Domino je totiž neschopné si priznať chybu a ospravedlniť sa (článok Evy Čobejovej z minulého týždňa bol svetlou výnimkou). Niežeby sa ostatní novinári hrnuli do ospravedlňovania, ale Domino to akosi nerobí zo zásady. V novom čísle uvádza reakciu člena Akademického senátu UK Branislava Líšku (všetko spolpatnené články), ktorý – ak má pravdu – v podstate vyvracia celý článok spred dvoch týždňov obviňujúci nového rektora UK Františka Gahéra z tolerovania korupcie. „Aká bude teraz cena za prijímačky?“ uzatváral článok. Líška však tvrdí, že Gahér práve proti korupcii bojoval, hoci neúspešne.

Reakciu Domina už čitateľ nedostane. Ak nemá Líška pravdu, tak chýba vysvetlenie prečo. Ak má Líška pravdu, tak chýba oprava a ospravedlnenie. Domino ale mlčí.

Podobne ekonomický komentátor Domina v novom čísle reaguje na svojich čitateľov, ktorí nesúhlasili s jeho článkom o platoch slovenských lekárov. Myslím, že má pravdu, okrem jedného nepravdivého tvrdenia:

„článok nehovorí o tom, že tabuľkové platy lekárov priemerne dosahujú 1,9-násobok priemernej mzdy v hospodárstve...“ - čiže 24 000 Sk.

Ten minulotýždňový článok ale obsahoval aj vetu:

„Ak mal napríklad lekár tabuľkový plat **24 tisíc korún mesačne (to bol priemer)**, podľa novej úpravy...“

Zase si niekto nechce priznať chybu. Prečo mám ako čitateľ veriť takýmto novinárom?

12. 12. 2002

Zmysel pre humor: prejavila autorka z Pravdy vo svojom článku „Vláda zobrala takmer všetko, čo pred voľbami ľuďom nasľubovala“ z prílohy o roku 2002. Článok, ktorý vymenúva rušenie viacerých zvýšení plátov či dávok novou vládou, sa končí takto:

„Slovákom život v lete skomplikovali aj povodne, keď viacerým rodinám vážne poškodilo príbytky.“

Ozaj, tá naša vláda, to bolo hrozné, ešte aj tú vodu na nás pustiť..

P.S. Jedna vec je konzistentnosť niektorých politikov, iná je hodnotenie samotných ich činov. Pravda považuje rušenie tých lacných predvolebných sľubov navyšujúcich zadĺženie občanov podľa prílohy za prehru samotných občanov... Z koho peňazí sa mali tie sľuby platiť?

P.P.S. Pôžičky pre začínajúcich učiteľov nezaviedla v lete vláda, ako píše autorka, ale parlament schválením opozičnej iniciatívy. Vláda bola práveže proti.

P.P.P.S. Ešte k tej konzistencii názorov, tentoraz u novinárov. V spomínanom článku kritizujúcom novú vládu novinárka píše:

„Namiesto výhod sa v budúcom roku zvýšia ceny potravín či cigariet.“ (nemá to náhodou niečo spoločné aj so vstupom do EÚ?),

a ďalej „Občan bude čeliť aj zdraženiu energií a vody.“

A tu je redakčný komentár Pravdy z 13.9.2002:

„Lavicové strany, argumentujúc blahom občana, zabrzdili tohtoročné uvoľňovanie cien energií. Zrejme si neuvedomili, že je to problém, ktorý sa nedá len tak zakopnúť pod koberec. Odložené opatrenia bude treba aj tak raz zrealizovať a možno to bude napokon bolieť viac...Predvolebné rozhodzovanie peňazí a zvyšovanie kúpnej sily občanov môže totiž ekonomiku poškodiť.“

21. 12. 2002

Byty železníc: SME sa venuje investovaniu železníc do „sociálnych“ bytov. Kontrola výrokov zodpovedných, ako to vlastne s tými bytmi bolo, je výborná vec. Na záver je ale novinár sám k svojim čitateľom nepoctivý. Píše:

„Mimochodom, pointa na záver. Hoci niektoré médiá písali, že Miroslav Dzurinda na Bazovej 2 v Bratislave nebyva, denník SME zistil, že to nie je pravda. Býva tam, len v inom byte.“

Aha. A ktoré sú to tie „niektoré médiá“ so zlými informáciami? Nuž, začiatkom tohto mesiaca jeden nemenovaný mienkotvorný denník napísal k fotke istého domu toto:

„Dom na Bazovej ulici, kde železnice rekonštruovali byty za tisíce. Jeden z nich aj kompletne zariadili - za 2,58 milióna korún. Podľa informácií SME sa do domu plánoval nastáhovať premiérov brat Miroslav Dzurinda, čo sa však napokon nestalo.“

17. 2. 2002

Civilizačná gramotnosť: alebo ovládanie moderných technológií je témou pre SME. Článok sa začína takto:

„Kúpiť si kávu z automatu, vybrať peniaze z bankomatu, telefonovať z mobilu alebo z telefónneho automatu na kartu, či poslať e-mail? Pre mnohých samozrejmosť, pre väčšinu sú to však činnosti, ktoré v živote nerobili a majú z nich hrôzu.“

Príslušná tabuľka s číslami prieskumu ale hovorí, že 4 z 5 vymenovaných činností väčšina Slovákov už v živote robila... A či z toho majú hrôzu, ťažko povedať. Autorka žiadny dôkaz nepodáva.

16. 1. 2002

Keď ženy nestoja za reč: V článku o chystanej novej legislatíve o sudcoch v Pravde sa píše:

„Verejnosť by mala onedlho poznať aj majetkové pomery sudcov. Vláda chce, aby boli verejne prístupné. Doteraz ich muži v talároch museli odovzdať iba ministerstvu spravodlivosti a parlamentu...“

No snád' aj ženy v talároch to museli urobiť. Inak nezdá sa, ale na Slovensku je viac sudkýň ako sudcov.

17. 3. 2003

Miklošova daňová reforma: Komentátor Domino fórum kritizuje v podstate reformu za to, že neriskuje a neprehlbuje rozpočtový deficit. Kritizuje Mikloša aj za to, že

„Pre ministra financií Ivana Mikloša sa „fiškálna neutralita“ stala posvätnou kravou...“

Autorova kritika je nedôveryhodná, lebo on sám (aspoň donedávna) tvrdil to isté:

„Základným východiskom pre hospodárenie štátu by mala byť posvätnosť vyrovnaného rozpočtu. Život na dlh je rovnako nemorálny, ako úškľabky „reformátorov“, ktorí hlas rozumu zosmiešňujú a zadlžovanie umožňujú.“

k rozpočtu SR na rok 2002, DF 50/2001

Dnes ale už uvádza výnimky:

„Ak by aj krátkodobý výpadok zhoršil aktuálny stav verejných financií...takýto deficit by bol jediným deficitom, ktorý je obhájiteľný.“

Lebo prečo? Ved' aj pre socialistov sú všetky deficity akože krátkodobé. A kto povie, že tento bude krátkodobý a nie dlhodobý?

3. 4. 2003

Astročlánok dňa: Čitateľ ma upozornil na jeden zaujímavý článok SME, ktorý som v stredu prehladol:

Amatérski astronauti prekvapili odborníkov NASA

Amatérski astrológovia vedeli o katastrofe raketoplánu Columbia o niekoľko minút pred expertmi z riadiaceho strediska NASA a dokonca prv než samotní kozmonauti na palube... Počet členov americkej Astronomickej ligy, najväčšieho amatérskeho združenia astronómov na svete..."

Škoda, že nebola reč aj o gastrolístkoch.
23. 5. 2003

Komentár dňa: Komentátor Pravdy píše: „Slovenskí politici, najmä premiér Mikuláš Dzurinda, si v poslednom čase často vypomáhajú hokejovými metaforami... Priživovať sa na popularite bronzového tímu a vypomáhať si ním pri obhajobe neschopnosti družstva, ktorého je kapitánom, je nedôstojné a nechutne lacné. Aj porovnanie výsledku referenda, keď nám potrebná účasť vyšla len tak-tak, s kanadským zlatým gólom vo finále hokejového turnaja kríva na obe nohy... V zápase vlády o úspech referenda by verejnosť ako rozhodca mala celý kabinet posadiť na trestnú lavicu a Csákyho tam nechať až do konca zápasu.“

Tak, tak, tie metafory sú nechutne lacné. Teda aspoň u tých druhých.
19. 5. 2003

Stagnácia eurozóny: Autor z Domina fórum čaruje s číslami ohľadom výkonnosti eurozóny:

„Podľa posledných údajov Eurostatu sa eurozóna ocitla v stagnácii. Tento fakt veľmi neprekvapil, hoci pokles holandského HDP o 0,5 % v druhom štvrtroku upútal pozornosť. S napätím sa očakáva, či sa po Holandsku, Nemecku a Taliansku prehupne do recesie aj Francúzsko – aktuálne čísla z Paríža ešte nie sú na stole. Hoci priaznivci spoločnej meny vyzdvihujú silu eura oproti doláru a jeho životaschopnosť, je zaujímavé, že najrýchlejšie rastúcimi ekonomikami EÚ sú Švédsko a Británia, ktoré euro neprijali. Vzhľadom na krátky čas od zavedenia eura to veľa nedokazuje, mnohé však nasvedčuje tomu, že euro v dnešnom kurze s aktuálnymi úrokovými sadzbami nevyhovuje všetkým krajinám rovnako.“

Súhlasím, naozaj to dokazuje málo. Ale aj to málo je problém. Tie čísla sú prvé odhady rastu HDP za 2.štvrtrok, oficiálne čísla vyšli len za 6 z 15 krajín EÚ. Aj z tých 6 je jasné, že najrýchlejšou ekonomikou nie je Británia či Švédsko, ale Grécko – člen eurozóny. Okrem toho je zaujímavý pohľad na dve krajiny, ktoré nielenže netrpia eurom, ale ani „socializmom“ EÚ: Nórsko a Švajčiarsko. Nórsko sa len tento rok vynorilo z recesie a Švajčiarsko sa tam práve svižným tempom rúti...
22. 8. 2003

Mojžiš, Dzurinda, Šimko v tlači: Pár slov k môjmu videniu práce novinárov ohľadom súčasných horúcich tém.

1. Množstvo údajných informácií

Problém písania o SIS a NBÚ je samozrejme ten, že sa tam môžu vyskytovať veci neverejné, veci národnej bezpečnosti, čo znamená obmedzené informácie pre verejnosť. Ten argument sa dá ľahko zneužiť – politici ho obľubujú, novinári naopak. Novinári a oponenti sú väčšinou podozrievaví, čo je pochopiteľné a v poriadku. Tu mi skôr vadí úroveň niektorých špekulácií, postavených veľmi často na anonymných zdrojoch – cítim sa celkom bezradný pri mnohých údajných informáciách (napríklad často opakované tvrdenie, že NBÚ je tvrdý na bývalých eštabákoch, ako to vlastne vieme?) a zdá sa mi, že to novinári nefiltrujú dostatočne. Ale uznávam, vzhľadom na tému a správanie premiéra to majú ťažké.

2. Primálo faktov

Možno som niečo nezachytil, ale chýba tu dostatok článkov na niektoré témy. Ako vôbec funguje NBÚ organizačne, ako je to inde v zahraničí? Komu presne zodpovedá, aký má organizačný vzťah k NATO, aká je možná kontrola NBÚ proti zneužívaniu (keď už majú v rukách všetky tie previerky), čo vieme o práci Jána Mojžiša (okrem oficiálneho životopisu) a ostatných pracovníkoch úradu, ako ich vieme chrániť pred korupciou (pokušenia byť obrovské)? A ako funguje vzťah premiéra a ministra v zahraničí v podobných politických systémoch, na základe čoho sa odvoláva a kedy, nie?

3. Zmiešavanie tém

Zdá sa mi, že veľa komentátorov si myslí, že Dzurinda chce odvolať Mojžiša z nekalých dôvodov, a tak automaticky odsudzuje aj Dzurindov postup vo vláde aj odvolanie Šimka. Ale to sú celkom iné, hoci dôležité témy: vzťah premiéra a šéfa NBÚ, vzťah premiéra a ministra. To sú zaujímavé diskusie o kultúre a formálnom postavení, aké tu mať chceme, no odkiaľ toľkí vedia, čo je demokratické a čo autoritatívne,

neviem, keď neuvádzajú žiadne argumenty. A dobré by bolo o tom hovoriť pre ďalšie roky a vlády. A podobne tie čudné argumenty o zrade a priateľstve. Keby Dzurinda Šimka neodvolal po takom kľúčovom hlasovaní, už vidím tie komentáre o bratříčkovaní vo vláde bez ohľadu na hodnoty...

18. 9. 2003